

Porabje

ČASOPIS SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Monošter, 20. decembra 2001 * Leto XI, št. 25-26

Sveta nauč, blajžena nauč...

Malo si zaprite oči pa mislite na tau, ka se je kolau časa stavilo. Začne se pomalek nazaj obračati. Tak dolgo, tak dolgo, ka pridemo do leta 1818.

Pred očami se vam odpira kejp. Smo visiko v plaminaj v ednoj vasnici. Vse se pripravla na sveto nauč. Venej kusti snejg pokriva ceste, streje, mraz pritiskava... Reka, stera teče pauleg vesi, je zmrznila. Počiva pa čaka. Čakajo šifti na njej, s sterimi so gnauksvejta sau vozili do Beča. Čakajo sinauvge indašnji šiftarov, pripravljajo se pavri... V siromaškij ramaj se vsi stiskavajo kaulek peči, plamenge pomali plajučejo. V bogati izaj se iskrijo svejče, v glazi se rdečo vino blišči... Gospodarica vzeme svoje molitvene knjige. Približava se paunač, rodilo se bo dejte, Rešenik sveta.

V cerkvi svetoga Nikolaja ma gospaud župnik veliko skrb. Orgole so se pokvarile, ka bau pri paunaučnici?! Kak do popejvali? Kak se vörniki navčijo pesem, stero sta s padašom kantorom napisala za paunaučnico? Po tiuma si go popejva: »Sveta nauč, blajžena nauč...«. Oprejo se cerkvena dvera, notstauipi kantor, v rokej stiskava gitaro.

Lüstvo pomalek napuni cerkev, mrzla je, vsakša sapa se pozna. Na konci meše kan-

tor vzeme gitaro pa z župnikom vred začneta popejvati tau čudovito lepo pesem. Vörniki poslušajo, eške sapa pozabijo vzeti... Gda pridejo do tretje kitice, prvo vrstico že vsi vkuper popejvajo... »Sveta nauč, blajžena nauč...«. Nej njim je več mrzlo, v očaj jim žari top-lauča. Toplauča lübezni.

Tak se je rodila ena najlepša pesem na svejti. V avstrijskij Alpaj, v vasnici Oberndorf, nej daleč od Salzburga. V tauj vesi je služo mladi župnik Josef Mohr, steri je napiso reči za tau pesem. Rodiu se je leta 1792 v Salzburgi, njegov oče je biu sodak, služo je pušpeka. Mati je tó rada pisala pesmi, tak je sin emo od koga erbati volo za pesmi.

V sausadnoj vesi, v Arnsdorfi, je služo kak školnik pa kantor Franz Xaver Gruber. On je napiso kote za tau božično pesem, brezi stere je paunaučnica nej paunaučnica.

Iz te male vesi med plaminami se je leta 1818 napotila ta pesem po svejti, ka bi jo na sveto nauč radostno spejvali po nešteti cerkvaj v nešteti jezika.

Če te go na letošnja sveto nauč vi tó spejvali, za trenutek pomislite na župnika in kantora, stera sta svejti dala za dar najlepšo božično pesem.

Blajžene božične svetke!

Marijana Sukič

Prvi jubilej, peta obletnica Ustanove dr. Šiftarjeve fundacije

Trajna naloga: Vrt spominov in tovarištva

„Dr. Vanek Šiftar je bil pred vsem velik in dober človek. Takšnemu mnenju bodo pridili vsi tisti, ki so imeli priložnost srečati se z njim na njegovi zelo razgibani in bogati življenjski poti slovenskega in prekmurskega izobraženca, ki jo je končal kot zaslužni profesor Univerze v Mariboru,“ je v Šiftarjev zbornik – pravo-narod-kultura zapisal slovenski predsednik Milan Kučan.

„Počaščen sem, ker mi je bila poverjena prijetna dolžnost, da spregovorim na današnji prireditvi... To dejanje pomeni dolžno priznanje dr. Vaneku Šiftarju, zaslužnemu profesorju Univerze v Mariboru in njenemu soustanovitelju ter graditelju Vrta spominov in tovarištva na Petanjcih,“ je povedal v uvodu nagovora ob 5. obletnici Ustanove dr. Šiftarjeve fundacije akademik dr. Anton Vratusa.

Ustanova dr. Šiftarjeve fundacije je bila ustanovljena sicer nekaj let pred smrtjo uglednega prekmurskega in slovenskega izobraženca, rezultati njenega dela pa žal, sodijo v čas po njegovi smrti. Z veliko zavzetostjo je pripravil vsebinske smernice za simpozij Protestantizem – zatočišče izgnanih na Petanjcih (Nádasdyjev dvorec), vendar mu je bolezen preprečila, da bi v Radencih in na Tišini oktobra 1999 sooblikoval potek znanstvenega srečanja. Kmalu po simpoziju, 8.11.1999, je v soboški bolnišnici umrl. Ustanova in Znanstvenoraziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti sta poskrbela tudi za natis zbornika, v katerem so objavljeni referati in tudi faksimile predloga, kako si je dr. Vanek Šiftar zamislil vsebino simpozija Protestantizem – zatočišče izgnanih na Petanjcih.

Ena izmed temeljnih trajnih nalog fundacije je skrb za ohranitev Vrta spominov in tovarištva, na katerega je bil dr. Vanek Šiftar zelo navezan, zato so ga pogosto prizadeli tisti, ki so z omalovaževa-

njem govorili o tem, celo v evropskih razsežnostih, redkem naravnem parku. Ali kakor pravi akademik dr. Anton Vratusa: „... Zato je dr. Šiftar v drugi polovici osemdesetih let sprožil odločilen pohod za zagotovitev trajne varnosti in trdnih pogojev za neoviran razvoj Vrta ... Pot do cilja je bila izčrpava-joča, označeval jo je boj s predsodki in nerazumevanjem...“ Že nekaj let je gospodar Vrta priznani strokovnjak dr. Aleksander Šiftar.

Kako z vrtno spominov in tovarištva, je še vedno aktualna tema v razpravah Ustanove dr. Šiftarjeve fundacije. Zdaj kaže, da bo mogoče uresničiti zamisel, da bo vsako leto 9. maja – ob Dnevu zmage nad fašizmom in nacizmom osrednji letni dogodek v Vrtno spominov in tovarištva in sicer v znamenju mladih. K sodelovanju sta se odzvali tudi gimnaziji Frana Miklošiča v Ljutomeru in gimnazija v Murski Soboti.

Posebej se je za ureditev zavzel tudi sin Marjan Šiftar, ki je pripravil obsežen in temeljit Razvojni načrt vrta spominov in tovarištva. Opisal je dosednji razvoj in vzdrževanje, cilj revitalizacije – zakaj Razvojni načrt, zlasti važno je III. poglavje, kjer so zapisana temeljna izhodišča Vrta, v katerem je po podatkih iz lanskega leta raslo 5-7 dreves in grmov ali 255 raznih vrst in sort drevnin. O poslanstvu Marjan Šiftar zapiše, da „mora ohraniti svojo idejno naravo, svojo spominsko-simbolno sporočilo ob hkratni povečani vzgojni vlogi kot učni zasnovi za spoznavanje zgodovine in domovine. Vrt moramo razvijati kot botanično in doživljajsko strukturo, kot bogato, doma in v tujini prepoznavno zbirko drevnin s posebej poudarjenim simbolnim pomenom, ker je nesmiselno ločevati spominsko vlogo od njegove botanične oziroma dendrološke vrednosti pa tudi od potenciala, ki ga kaže kot zanimiva prostorska struk-

tura (dr. Ana Kučan).“

Poslanstvo in večstransko vrednost bo Vrt uspešno uveljavljal zlasti, če bo povezan z nastajajočimi parki v neposredni bližini (trideželni park Raab-Örség-Goričko, denimo). Svoje poslanstvo bo opravljal le, če bo (ponovno postal) odprt in živ prostor. Vendar pa so to zgolj skice tako o vsebini, kakor organiziranosti, važni pa sta tudi vprašanji statusa in po tej poti financiranja Vrta in dejavnosti, ki se bodo odvijale v njem.

Poleg te stalne naloge programski svet Ustanove dr. Šiftarjeve fundacije pripravlja za leto 2002 dva mednarodna in tudi z zamejskim prostorom povezana simpozija, in sicer gre za projekt Prekmurska narečna slovstvena ustvarjalnost in mednarodno znanstveno srečanje na temo Sezonsko in izseljenstvo v panonskem prostoru.

Za prvi simpozij je izhodišče problemskih območij prekmursko narečno slovstvo od njegovih začetkov do danes, sodelovali pa bodo razpravljalci iz Avstrije, Hrvaške, Madžarske in Slovenije. Tematika je aktualna ne le za prostor, na katerem so nastajali prekmurski govori in njihove inačice (Prekmurje, Porabje in Radgonski kot), temveč za ves slovenski, avstrijski in madžarski prostor. „V projektu bo šlo,“ je zapisal njegov vodja Jože Vugrinec, profesor „za aktualne načelne in konkretne probleme, katerih pomen je nad-slovenski. Delo bo literarnozgodovinsko, jezikovno, teoretično in s postavitvami razstav zbranega gradiva, z izdajo zbornika za prekmurski, porabski in

radgonski (avstrijski) prostor tudi čisto praktično.“ Simpozij bo skušal raziskati vsa tista področja v zvezi z narečnim slovstvom, ki še niso raziskana. Predvideno je, da bo zaradi velikega zanimanja znanstvenikov zanj – doslej se jih je prijaviilo nad sedemdeset! – potekal celo v dveh ali več delih, denimo še leta 2005.

„Prekmurski dialekt je s svojimi govori dolgo časa namreč bil v funkciji mini knjižnega jezika, ker pa je razvil

Ilustracija iz prospekta Vrt spominov in tovarištva na Petanjcih.

svojo slovnico in slovar in na tej podlagi tudi stilno raznolikost, mu je po prevzemu slovenskega knjižnega jezika ostala lastnost tako imenovane dialektalne književnosti,“ še ugotavlja Jože Vugrinec.

Na simpoziju bodo morali povedati strokovnjaki tudi stališče ali oceno do aktualne rabe porabskih in prekmurskih/goriških narečnih govorov v (bolj ali manj) literarnih tekstih, ki izhajajo zadnja leta v knjižnih izdajah zaradi specifičnih jezikovnih razmer v Porabju. Izvrstna poznavalka slovenskih narečij, tudi porabskega (in koroškega), doktorica Zinka Zorko, profesorica na mariborski Pedagoški fakulteti, napoveduje pripravo slovnice pora-

bskega narečja. Zato, da bi se avtorji pri pisanju nekoliko dvignili nad izrazitejša gornjeseniški in števanovski govor v Porabju oziroma imeli pripomoček, kako ravnati tedaj, ko se jim zatakne.

Pripravljeni odbor za simpozij Sezonsko in izseljenstvo v panonskem prostoru vodi dr. Marina Lukšič-Hacin. V teze o simpoziju je zapisala, da bo posvetovanje mednarodno, vsebinsko bo zajeto sezonsko in izseljenstvo na mejnem območju štirih držav: Slovenije, Hrvaške, Madžarske in Avstrije. Najobsežnejša razprava je predvidena na tematično izseljenstvo, drugi tematski sklopi pa so: posebne oblike izselitve, sezonsko, posebnosti romske populacije v pogledu izseljenstva in sezonskega in na isto temo posebnosti judovske populacije in perspektive kot sklepno dejanje simpozija.

Pomen simpozija moramo ocenjevati tudi iz dejstva, da je bil panonski prostor v preteklosti izpostavljen številnim političnim in kulturnim spremembam. Predstavljanje državnih meja je vedno znova vrezalo v prostor nove življenjske zahteve in pogoje za prebivalce. Odziv nanje se med drugim kaže tudi v migracijski dinamiki, še posebej v sezonskem in izseljenstvu. Širjenje Evropske unije in procesi regionalizacije pa predstavljajo nove izzive za prihodnost.

K vsebini obeh simpozijev, ki bosta v letu 2002, sodi tudi objava referatov in gradiv v zbornikih.

Programski svet je nazadnje obravnaval predlog dr. Franca Novaka, da bi na enem prihodnjih simpozijev obravnavali temo Svet ob Rabi in Muri kot stičišče štirih jezikov in posledice tega dejstva. Primeren čas za posvetovanje bi bil izid Slovarja stare knjižne prekmurščine dr. Vilka Novaka, ki ga pripravljajo za natis.

Po več desetletij priprav je izšel

Slovenski pravopis 2001

Zadnji Slovenski pravopis je izšel leta 1962, priprave na pravopis, ki je izšel letos, pa so se začele leta 1972, prvi slovenski pravopis pa je izšel leta 1899 – avtor je bil Fran Levce. Kot pravi Jože Toporišič, predsednik pravopisne komisije, so nastajanje pravopisa spremljale številne in po njegovem nepotrebne strokovne in tudi politične peripe-tije. Tako je že leta 1981 izšel Načrt pravil za novi slovenski pravopis. Po izidu se je začela javna razprava v posameznih združenjih (pisatelji, prevajalci, slavisti, geografi...) in v množičnih medijih. Razpravljanja se je udeležilo razmero-ma veliko ljudi; tiskanih in rokopisnih odzivov in polemik je bilo nad sto. Komisija, ki je pravopis pripravljala, je pretehta-tala vse pripombe in kar številne tudi upoštevala.

S predstavitve na 17. knjižnem sejmu v Ljubljani. O novem Slovenskem pravopisu govori doktor Oto Luthar, direktor Znanstvenoraziskovalnega centra SAZU na njegovi levi pa je glavni avtor, akademik, profesor dr. Jože Toporišič.

Slovenski pravopis 2001 predstavlja izrazno stran slovenščine, to je pisno in glasovno-naglasno problematiko, ter oblikoslovje in stilistiko z normativnega vidika. V knjigi so skupaj objavljena pravopisna pravila in pravopisni slovar, ki obsega nad 130.000 iztočnic in podiztočnic na več kot 1500 straneh. Izdajatelja sta Slovenska akademija znanosti in umetnosti in Znanstvenoraziskovalni center SAZU – Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša.

Na predstavitvi na 17. knjižnem sejmu v Ljubljani je bilo tudi rečeno, da ima po vrsti 6. pravopis tudi narodno vzpodbujevalno in narodno povezovalno vlogo; pomemben je za Slovence v zamejstvu in po svetu, ki jim zaradi okolja peša jezikovni čut. Hkrati je Slovenski pravopis 2001 – mimgrede, prva naklada 20 tisoč izvodov in s ceno čez 20 tisoč forintov, je razprodana, natisnjena je že druga izdaja – pa je tudi praznik slavistične stroke v Sloveniji.

Prispevek in slika: eR

Spoštovani bralci!

V prejšnji številki našega časopisa nas je obiskal tiskarski škrat.

Na sliki na naslovnici sta bivši predsednik Árpád Göncz in veriški lončar Karel Dončec. Posnetek je naredil Ernest Ružič.

Bralcem in prizadetim se opravičujemo!

Uredništvo

Da bi nas spoznali

„Mnogo Slovencev ne ve, kje je Slovensko Porabje in kdo so porabski Slovenci“ – piše ozajek na mali knjigaj, štere so nejdavnik vödali v Murski Soboti (Založba Franc-Franc, Zbirka Vse o). Generalni konzul RS dr. Zlatko Muršec tō nej dosta znau od nas, gda je prišo v

Madžarskom, gda pa kak so sé prišli. Leko spoznajo našo zgodovino, naš jezik. V knjigaj je dojspisano, kak je lüstvo živelu pri nas inda svejta, pa kak žive gnes. Če volau dobijo k nam priti, leko si knjigo v žepko dejejo. Ozajek je napa, na šteroj so namalane naše vesnice. Tau

ni se leko zanima v Varaškom Slovenskom domu, v Lipi. Gvušno dobi informacije, gda pa gde so kakšne prireditve v Porabji.

Iz knjige o Slovenskom Porabji leko zvejo, ka Slovenci živimo v Somboteli, v Mošonmagyaróvári pa v Bu-

Feri Lainšček, Franci Just in akademik Anton Vratuša na predstavitvi v Monoštru. (Foto: K. Holec)

Monošter. Od tistoga mau je nas spozno, pa se dobro počüti pri nas. Tau se čüti iz uvoda, šteroga je napišo v te male knjige. Tak lepau samo tisti leko piše o nas, šteri nas pozna, pa šteri nas rad ma. Gospaud Muršec so se dosta trüdili za tau, ka bi te knjige vödali. Penze od Ministrstva Republike Slovenije za kulturo so tō uni spravili.

Knigo so napisali Prekmurci (Franci Just, Feri Lainšček, Robert Titan Felix), šteri nas tō poznajo (pomagala njim je Marijana Sukič) – da bi nas drügi Slovenci v Sloveniji tō spoznali. Knigo do odavali v knjigarnaj po cejli Sloveniji.

Če štoj küpi te knjige v Sloveniji, že doma leko dojsprešte, ka gde živijo Slovenci na

tō leko zvejo, gde leko pri nas kaj zejo pa spigejo, pa gde leko spijo. Za en den je nej vrejdnō sé priti, ka dosta vse zanimivoga je videti pri nas.

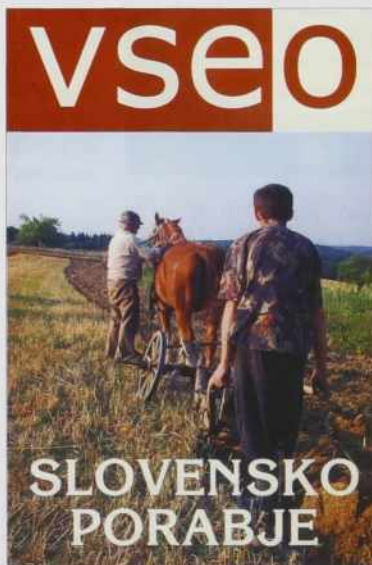
Napisana je kratka zgodovina vsikše naše vesi, zanimivosti v vesi pa kejsi so tō. Turist iz Slovenije leko zvejo, kakše kulturne skupine in prireditve mamō. Po telefo-

dimpešti tō. Škoda, ka so naslove slovenski samouprav in drüštev izven Porabja nej natspisali, ka bi ra-de vaule pomagali turistom iz Slovenije mi tō. Drüge falinge v knjigaj: Državna slovenska samouprava je nej v Monoštri, liki na Gorenjom Siniki; božični koledniki (betlehemeške) ne odijo podaraj; Sakalovci so spadali upravno k Dolnjemu in ne Gornjemu Seniku.

Spis Alojza Dravca *Národna vera i navade v vési* se ni ohrano le v rokopisu. Objavljen je v Traditiones 3. Ljubljana 1974, 166-174. Istina, ka za tau malo lüdi vej. Sploj pa pri nas v Porabji. Gnauk bi leko objavili v našom Slovenskom kalendaru. Dravec je itak sto vödati šege svoje vesi v Kalendaru Srca Jezušovoga.

Škoda, ka na konci knjige *ni literature*. Gvušno bi se najšo takši turist, šteri bi eške več rad zvödo o nas.

Marija Kozar

Familija Mukič poje tak lepou, lik' bi igrali na žveglau

Porabske pesmi, tak vövidi, eške dugo, dugo nedo üfle v pozabo. Te so se že od davnij cajtov spejvale po našij porabskij vasnicaj. Največkrat za svetke. Podje so tüdi radi popejvali pod oknami svoji ljubic pa tüdi po večeraj, gda so seme lüpali, lüščali graj, česali perje. Pa tüdi ob mnogo drugi prilikaj.

Pesem Porabja nam povej vse, ka je v človeki dobroga, lejpora, koga se v srci sramüvle pa veselili. V njoj je čista materina lübenzen, štero je pravo znamenje porabske düše pa zemle. Ta je najbogatejša erbija, štero so nam zapüstile naše slovenske babice pa dedeki, zatou jo moramo poštüvati pa paziti kak največši kinč. Dobro, ka se najdejo lüdje, šteri svoj prosti čas ponücajo za tou, ka z velikim trüdom, brigov pa znanjom tou lepoto, drago erbijo zapišejo, ka je ne bi pozabili tüdi mlajša pokolenja.

Ena od rejdkih je familija Franceka Mukiča z ženo Marijo in sinom Dušanom. Tou je ena spoj poštüvana porabska familija, štera je za svojo slovensko krajino že dosta svojoga časa pa pame-ti aldüvala. Francek je glavni urednik slovenskoga radia v Monoštri, njega žena Marija je priznana etnologinja, pouleg toga pe eške predsednica Slovenske samouprave v Somboteli, sin Dušan pa je študent v Lublani, gde študejra slovenski jezik pa zgodovino.

Pred kratkim cajtom sta Dušan pa Francek Mukič vödala z naslovom „Füčkaj, füčkaj fantiček moj“ pesmarico, v šteroj sta zapisala sto porabski pesmi. Te so zapisane z noutami, pouleg pa v lejpom porabskom narečji zapisana besedila ali reči. Pri noutnom zapisu njima je svetovala glasbena pedagoginja Marija Trifus, na lej-

venci, ka raztegne svoje fude, štere ga spremlajo vseposedi, gde je veselo.

Pesmarico je izdala Zveza Slovencev na Madžarskem s pomočjo Javnoga sklada za narodne in etnične manjšine na Madžarskem, kak tüdi Ministrstva za narodno kulturno dediščino.

Porabski Slovenci pa tüdi drugi, šteri radi spejvejo domanje porabske pesmi, do pesmarice rade voule vzeli v roke. Leko zapišemö, ka so Mukičovi napravili veliko delo. Že dugo smo si želeli takšo pesmarico, štero bi napisau domanji porabski človek, šteri dobro zna domače porabsko narečje. V staroj „Porabskoj pesmarici“ je bilou dosta kaj za popraviti, či gljij jo je napiso Marko Terseglav z Znanstveno raziskovalnega centra Slovenske akademije znanosti in umetnosti v Lublani. „Zakoj?“ te se pitali. Zatou, ka je nej bio naš domanji človek pa je nej znao našo porabsko rejč povedati, poslušati pa tüdi zapisati nej.

Pesmarice so se najbolje razveselile varaške pa števanske pevke, štere so v glavnom iz stare pesmarice z leta 1989 skoro vse že predelale. Dobro bi bilo, če bi se nouve Mukičove pesmarice poslüžüvali tüdi porabski školniki pa tüdi slovenski šolarje. Vsikši slovenski šolar bi mus mogo znati najmenje deset pesmi s te slovenske pesmarice. S tem namenom je tüdi vödana, ka naj mladina spozna, štere pesmi so popejvali njuvi dedeki pa babice. Najbole žalostno bi bilou, če bi te pesmarice obležale gde na kakši zaprašeni policaj ali bile kak okrasek v kakši knjižni omari, brezi toga, ka bi štoj pogledno, ka v njoj piše. Vü-pajmo, skoro gvüšni smo, ka tomi nede tak, pa ka de se

Papiri pripovedjajo

Veuke držine

Stari papiri o tome tö pripovedjajo, kakše držine so pred dvejstau lejтами živejle v naši slovenski vesnicaj. Tau pa iz tisti papirov zvejmo, štere so te naredli, gda je što mrau ali pa gda so si erbo med seuv

raztalali. Takšoga ipa je vsikdar prišo nikak z Varaša z birovijske, pa vküpspisö, ka vse geste pri rami, što kelko grünta pa penez ma (inventar so naredli). Po tistom so vküpzvali cejlo držino pa eške svedoke z vesi, pa so dojpsivali, kak so se raztalali.

V Števanovci v ednom starom rami, v šterom sta bile dvejiži, je živejla držina s sedmimi mlajši. Gda so si 1823. leta erbo talali, so se štiri dekke že vkraj oženile. Vert je grato najstarejši sin, šteri je živo v iži s svoji najmlajši bratom, materdjo in edno sestro. Ta sestra se nej oženila, ka je šantava bila.

V Sakalauvci je 1821. leta živejo v ednom rami s trejmi ižami sedem lüdi. Gda je vert mrau, je vertso prejk vzou drugi sin, ka prvi je biu že tö pokojni. V iži je živejla eške tretja žena pokojnoga verta s

štirim mlajšami. Pri drugoj iži je 1824. leta grato vert najstarejši sin, šteri je živo z materdjo, z betežno sestro in mlajšim bratom. Edna sestra se je že oženila pa vkrajodišla od rama.

V Andovci sta 1823. leta živejla mauž pa žena z devetimi mlajšami. Una je mejla od prvoga moža dva, od drugoga pasedem mlajšov. Vert je grato najstarejši sin od prvoga moža, šteri je biu že oženjen, pa je emo edno šantavo čer. Pri iži je ostala eške njegova mati s trejmi mlajšami. Pet se ji je že oženilo pa odislo od rama.

V Slovenskoj vesi sta v starom rami s petimi ižami živejla z očom dva brata z ženama. Vsikši je emo po tri mlajše. Gda so oča mrlji, je drugi sin grato vert, prvi je odislo od domi s svojo držino.

Vsigder so se nej mogli zglijati, takše je tö bilau, ka je birovijska odlaučila, što ostane pri iži, što more vkraj titi. V Slovenskoj vesi je 1782. leta mrau kovač. Najstarejši sin pa dovica sta badva steljla verstvo prejkvzeti. Dovica bi se rada oženila z edni lücki mladi moškim, šteri je od vesi do vesi odo pa igro (goslar je biu). Zemelski gospaud je ram najstarejšomi sinej pokojnoga kovača dau. Dovici pa je pravo, če se gi tau ne vidi, te naj si indrik išče daum.

Marija Kozar

najšlo dosta naši slovenski Porabcov, šteri do pesmarico s poštüvanjom preberali pa z nje popejvali. Mnougi med njimi melodije pesmi eške kelko-telko znajo, reči pa so pozablene. Zatou njim pride prav.

Gda je knjiga gračüvala pod perama Dušana pa Franceka Mukiča - pa že te, gda sta ojdla od vrat do vrat Marija pa Francek po Porabji pa nagačüvala starce, naj njima doj spejvejlejo kakšo staro

slovensko pesem - se je rodila želja, naj bi vsakšomi, šteri odpre pesmarico, zasijalo vö iz nje bar malo domačoga sunca pa toplouta dobrog porabskoga človeka.

Za tou lejpo čütenje ob prebejranji prelejpih porabskih pesmi vam, dragi Mukičovi, velka vala v imeni vsej zdajšnjih pa budoučih pev-cov.

Marija Rituper
glasbena pedagoginja

Darilo društva Pro cultura slovenica

December je čas praznikov, praznovanj in obdarovanj. Čim se poslovi Miklavž, že so naša pričakovanja pri Božičku. In tako se ob toploti sveč in lepih želja spet obrne leto. Že leto in pol je od takrat, ko sem v našem časopisu pisala o hvalevrednem darilu naših plemenitih rojakov, članov društva slovenskih izobražencev v Švici **Pro cultura slovenica**, porabskim vrtcem. Vrtci Gornji in Dolnji Senik ter Sakalovci so za prejeti denar nabavili različna igrala, katerih so porabski malčki bili zelo veseli. Naša obljubljena reportaža o tem je sicer izostala; veselje otrok pa ni bilo nič manjše. Mi pa bomo napako v prihodnje prav gotovo popravili.

V iztekajočem se letu, v mesecu skrivnostnih pričakovanj, spet lahko pišem o darilu švicarskih rojakov. Finančna po-

Porabski malčki in mamice v vrtcu v Murski Soboti.

moč, ki je prispela pred kratkim, bo spet namenjena porabskim vrtcem. Veliko smo razmišljali, komu, kako in zakaj. Šest porabskih vrtcev, ki jih obiskujejo tudi ali pretežno malčki slovenske narodnosti, bi naj bilo glede pouka slovenskega jezika v funkciji pripravljalnic za vključitev otrok v nadaljnji pouk slovenščine v osnovni šoli. S tem pa ne moremo biti povsem zadovoljni. Le dva vrtca sta, namreč Gornji Senik in Stevanovci, iz katerih več ali manj vse otroke starši vpisejo v osnovni šoli k pouku slovenskega jezika. Zakaj je k pouku slovenščine zelo malo prijavljenih otrok iz Monoštra, Sakalovcev in Slovenske vesi, bi verjetno najlažje odgovorili starši. Ti otroci se namreč po obiskovanju slovenskega pouka v vrtcih nekako izgubijo. Škoda. Zakaj vse to pripovedujem? Da pojasnim kriterij, po katerem smo se letos odločili nameniti finančno pomoč švicarskih rojakov vrtcema na Gornjem Seniku in v Stevanovcih. Nismo se še sicer odločili, kako bomo ta sredstva najpametneje uporabili, a verjemite, da bo odločitev dobra. Letošnja pomoč naj bo torej nagrada in motivacija, da se bo čim več malčkov tudi iz drugih vrtcev, ne le iz seniškega in števanovskega, ob vstopu v osnovno šolo vpisalo k pouku slovenščine. Tokrat bo torej "švicarski Božiček" razveselil vrtca v Stevanovcih in na Gornjem Seniku.

Spoštovani predsednik in člani društva Pro cultura slovenica! V imenu obdarovancev iskrena hvala za Vašo velikodušnost in plemenitost. Tudi z Vašo pomočjo bo ohranjanje slovenstva tu, za Srebrnim bregom, lažje. V novem letu pa Vam želim obilo zdravja, zadovoljstva in plemenitih dejanj, ki bogatijo življenje. Obenem želim Vašemu društvu še veliko uspehov pri njegovem izjemnem poslanstvu!

VALERIJA PERGER

Slovinci v Münchnu

Želja po ustanovitvi slovenskega kulturnega društva, ki naj bi povezovalo tukaj živeče Slovence, varovalo kulturno dediščino slovenskega naroda, gojilo spoštovanje in ljubezen do domovine, kot tudi do naših nemških gostiteljev, se nam je uresničila s prvim sestankom dne **21. julija 1992.**

brez teh seveda ne bi imeli takega uspeha, kot smo ga imeli v preteklosti.

Po petletnem delovanju društva smo se zaradi manjših nesporazumov v vodstvu na novo organizirali. Izvolili smo novo predsedstvo, prav tako upravni in nadzorni odbor. Vse te spremembe smo napravili z

izmed mnogih predlogov za ime društva smo se odločili za Slovensko kulturno društvo LIPA München.

Na drugem sestanku smo se seznanili z društvenim statutom in ga tudi sprejeli. Prva javna prireditve (otvornice) „Martinovanje“ je bila že 21. 11. 92, katera je bila zelo dobro obiskana, kar je bil znak, da so tukaj živeči Slovenci željni srečanj, na katerih se lahko zavrtijo in razveselijo ob domačih zvokih.

Tako smo začeli. Vsako leto smo prirejali tri do pet prireditev, (martinovanje, poletni piknik, pustovanje, igre itd.) katere so bile zelo dobro obiskane.

Število članov se je iz dneva v dan širilo, danes šteje društvo okrog 350 članov. Aktivni člani so zelo zavzeti,

željo, da vključimo nov kader, kakor tudi, da pospešimo določene dejavnosti našega društva, in to predvsem na področju kulture, folklorne in športa.

Dolgoletna želja po ustanovitvi folklorne skupine se nam je uresničila pred 4. leti. Naredili smo anketo med člani in se nam je takoj prijavilo 20 članov za sodelovanje v folklori. Največji problem je bil za noše in prostore za vaje, vendar smo v kratkem tudi to uredili. Najprej smo si s pomočjo sponzorjev kupili gorenske noše, kar ni bilo poceni. Drugo leto smo nabavili prekmurske noše, imamo 12 parov noš. Nastopov nam tudi ne manjka, saj imamo vsako leto okrog 12 nastopov, naj omenim samo

nekaj pomembnih: nastop na znanem münchenem Oktoberfestu, na obletnici mesta München, na dveh folklorijadah slovenskih društev v Nemčiji, na 50-letnici slovenske izseljenke matice v Ljubljani, na internacionalni prireditvi folklornih skupin v cirkusu Krone v Münchnu, na raznih prireditvah v dobrodelne namene in na gostovanju pri društvih Lastovka iz Ingolstadta in Drava iz Augsburga in seveda na skoraj vsaki naši prireditvi.

Folklorna skupina je sestavljena iz mladih in starejših članov, je pa ena najmočnejših slovenskih skupin v Nemčiji.

Nekaj naših težav: smo še vedno pri iskanju društvenega prostora, ki bi ga potrebovali za vaje bodočih društvenih sekcij, druženje naše mladine, sestanke in za srečevanje vseh. Preživljamo se s članarino in sponzorji, ki nas finančno podpirajo, saj brez njih ne bi mogli izvesti nobene prireditve. Za vse naše sponzorje priskrbimo na naših prireditvah ustrezno reklamo. Iščejo še vedno generalnega pokrovitelja društva, ki bi prevzel stroške vsaj ene prireditve na leto in kateri bi nam pomagal pri vzdrževanju društvenih prostorov.

Naše društvo je edino slovensko društvo v Münchnu, kakor tudi v bližnji okolici. Sodelujemo s slovenskimi društvi v južni Nemčiji in kulturnimi organizacijami v Sloveniji.

To je kratka predstavitev društva. Seveda to ni vse, ker se je v našem devetletnem delovanju dogajalo veliko več, vendar bi zmanjkalo papirja, če bi vam hotel opisati vsako podrobnost.

Drago Kočar
Predsednik SKD Lipa München

RADIO MONOŠTER

na

UKV (FM) 106,6 MHz

Leto je za nami, od svojega dela vsi davamo račun, tak Slovenska zveza tō.

Kultura

Letos smo organizirali 12 večji programov, prirediteljev, kak povejmo Slovenski

ples, Slovenski kulturni praznik, Porabski den v Andovci, Dan žena, 10. obletnica delovanja ljudskih pevk v Števanovcih, romanje v Slovenijo, itd. Zvojn toga smo meli 5 prireditev vkūper z drūdjimi organizacijami. Vtjūper z Državno slovensko samoupravov smo pripravili Srečanje porabskih Slovencev v Monoštri pa premiero seničke lutkovne skupine na Gorenjom Seniki. S Slovensko samoupravov v Slovenskoj vesi smo meli gledališki večer, gde sta gora staučili gledališka skupina „Tromejnik“ iz Trdkove pa sakaluvska folklorna skupina, s sakaluvskov slovenskov samoupravov pa gledališki večer z nastopom gledališke skupine iz Puconec. Etak smo zvojn Monoštra držali programe na Gorenjom Seniki, v Sakalavci, v Andovci pa v Slovenskoj vesi, gde smo meli štja Poletni slovenski ples na Srečanji porabski Slovencov.

Za slovenske vernike v Porabji smo organizirali prauško v Maribor, v Ponikvo pa na Ptujsko goro, gde so slovensko mešo slōžžili gospaud Ferenc Merkli.

Zvojn naši prirediteljev smo furt na pomauč pri organiziranji programov tak slo-

venskim samoupravam kak drūstvam od Monoštra do Budimpešta, na vekša tak, ka njim zagotovimo, spravimo kulturne skupine iz Slovenije ali Porabja.

Letos je tū sedem kulturni skupin delalo v okviru Zveze, tau pomejni od 80 do 90 aktivistov, med tejni ji je več kak 10, steri delajo v dvej ali v tri skupinaj. Skupine do mele do konca leta vsevtjūper 83 nastopov, s toga 28 v Sloveniji, 1 v Italiji, 55 na Vogrskom, s toga 38 v Porabji. Nastopi: MePZ Avgust Pavel 13, FS Gorenji Senik 8, FS Sakalovci 12, Laci Korpič z ženskim kvartetom 16, varaške ženske 16, števanovske ženske 16, gledališka skupina 2. Kak se vej, gledališka skupina je lanjsko zimau ostala brezi režisera, nauve igre letos nej mejla, etak nastope tū nej. Na mednarodni (nemzetkōzi) prirediteljev je biu MePZ Avgust Pavel (Tabor slovenski zborov v Šentvidi, Pesem ne pozna meja v Ita-

liji). Velka škoda, ka je senička folklorna skupina nej mogla sodelovati na folklor-nem festivali v Beltincaj pa na Porabskom dnevi v Andovci. MePZ že več lejt ma lejpi božični program, s sterim je že mnaugi lidam napravo blažzene svetke. Tomi smo tū trno radi, ka so se varaške pa števanovske ljudske pevke na letošnje svetke tū navčile svete pesmi za božič. Gvušna sam, ka njim nej žau, ka so s tejm programom že pozvane bile od Kuzme do Sombotela, Budimpešte. Strokovno delo skupin vodijo mentorji, steri so zahtevni tak do skupine kak do seba. Vodje skupin se pa brigajo za organi-

ziranje vaj in nastopov. Na naši prirediteljev je zvojn domanji skupin sodelovalo 12 skupin iz Slovenije, največ iz Prekmurja.

Na naše veseldje so se letos najšli takšni lidge tū, steri so sami od sebe ustanovili nauvo kulturno skupino. V Števanovci že od sprtolejtji dela gledališka skupina, ma sedem lidi, nji vodi Laci Kovač. Igro z naslovom „Če je glava naura...“ so nota pokazali od Porabja do Budimpešte. Če se skupina tak zgonči, ka bi rada delala v okviru Zveze, ji z veliko radostjo vzememo pa ranč tak podpiramo kak vse drūdje skupine. Na

Gorenjom Seniki je že prej lani vkūp stanilo 8 pevcov iz seničkoga zbora, nji vodi Vera Gašpar. Ta skupina popejva stare, indašnje pesmi, balade. Oni so v novembri staučili k Zvezi. Etak leko povejmo, ka zdaj že mamō 8 gvūšni, pridni kulturni skupin.

Veseli smo, ka za porabske upokojence mamō dobro drūstvo. Na svoje programe pridejo furt z dobre volē, gde se čuje samo žmana, domanja rejč pa lejpe stare slovenske pesmi.

Po šaulaj so delale 3 mlajše skupine. Vsevkūper so mele 8 nastopov. Lutkovna skupina je mejla dvej pred-

Slovensko ves. Te vzgojiteljice so na veliko pomauč tak mlajšom kak domanjim vzgojiteljicam. Za tau delo se dosta morajo pripravlati doma. Vse, ka navčijo z mlajši, nota pokažejo, dola namalajo, ta zašpilajo, dostokrat ponavljajo z njimi. Tisto, ka se mlajši včijo, vse majo na papiraj napisano, namalano, leko domau ne-sejo, etak stariške leko vidi-jo pa se štja včijo tū leko z njimi. V leta so pa mlajši s svojimi mamicami, vzgojiteljicami leko sli v poletni tabor v Vrtec Murska Sobota, enota Miška. Tabor je držo tri dni - te kratek čas so samē mamicice prosile -, bilau je 15 mlajšov pa 12 mamic. Z letošnjo skupinov je bio vrtec zadovolen zatok, ka so se mamicice med sebov slovensko pogučavale, vogrske rejč se je prej kumar čojla pa so z mlajši tū pošteno delale. Po tejm bi leko meli vōjpanje, ka se mali mlajši vejn dōjn nika navčijo, vej pa pred njimi je štja šaula, gde se več vōr leko včijo na tje-den slovenski dzejik. Samo, ka na veliko žalost, že samo dva takšniva vrta mamō (na Gorenjom Seniki pa v Števanovci), gde mlajši majo svojo šaulo v vesi pa se včijo slovenstji dzejik. Pitanje, kam se zdjibijo mlajši v varaškoj šauli, vej se pa tūj tū leko včijo slovenstji dzejik. Ceringo tabora pa strokovne pomauči vzgojiteljic sta plačali Zveza pa Državna slovenska samouprava.

Šaularom smo pomagali s tejm, ka so se leko zglasti v različne tabore. Žau, v zadnji lejtaj se več taborov ponōjva, kak se mlajšov zglasti. Na konci juliuša je sedem mlajšov bilau s seničke pa s števanovske šaule v Petišovcay. Velka škoda, ka so

Za porabsko kulturo,

Ka je pomagala, delala Zveza na šolskom področji?

V lanskem šaulskom leti so od januara do juniuša odle 4 vzgojiteljice iz Murske Sobote v senički, sakalauvski, števanovski, varaški vrtec pa v

šege, materno rejč

se samo tri dekličine zglasile s porabski šaul (Kata Čato, Erika Dončec, Žuža Šulič pa s Pešta Alenka Lukač) v Poletno šaulo slovenskoga dječika, v tisti tabor, gde se največ leko navčijo mlajši. Škoda, ka mlajši ranč zatok neškejo titi v te tabor, ka se

klavir. Zveza pa Državna slovenska samouprava sta zdaj tjojpila za nji en nójcan klavir od glasbene šaule v Murski Soboti. Mlajše vči školnik Kristjan Borovšak iz soboške glasbene šaule. Vójpamo, ka mo je kleta že leko čüli na prireditivaj.

največkrat držijo pri držinaj. Tau je pa ranč zatok, naj se mlajši vse več leko navčijo, gončijo pravi slovenski gezik.

Že več lejt leko odijo števanovski mlajši v Mednarodno likovno kolonijo (nemzetkózi rajztábor), steroga slovenske organizacije organizirajo vsakšo leto v drúgom rosagi. Letos je Slovenska zveza bila na redej. V augustuša je za en keden bilau 26 mlajšov pa 9 mentorov iz Slovenije, Avstrije, Italije pa števanovske šaule na Veriči. Tabor je vodila Brigita Šoš, s sterov so bili vsi preveč zadovolni.

V zadjom kedni avgustuša je na Veriči bio štja mednarodni literarni tabor, steroga so organizirali iz Slovenije. V tau tabori je biu 8. razred števanovske šaule.

Seničkoj šauli pomagamo pri tejm tü, ka leko majo glasbeno šaulo. Letos je 10 mlajšov, dva se včita igrati na harmoniko, drúdjji pa na

Mislím, ka je tau tü velka pomauč šaulam pri slovensčini, ka redno odi bibliobus iz Murske Sobote, gde si tak odrasli kak mlajši šentja leko posaudijo slovenske knidje, kasete, videokasete.

Novine, knjidje, radio

Novine Porabje redno vó pridejo po dva tjedna. Veseli bi bili, če bi bralci naši novin večkrat prijali pero pa napisali svoje mišljenje. Bralci za letošnji božični dar dobijo Slovenski kalendar pa Pesmarico Franceka Mukiča, v steroj je 100 porabski naut z nautlinami vred. Zveza je štja vóдалa, vtjúper s Podjetjom za promocijo kulture Franc-Franc knidje Ferija Lainščka z naslovom Pojep na dejdekovem biciklini/Deček na dedovem kolesu. Kak naslov kaže, knidje so napisane v knjižnoj pa v domanjoj rejči. Vsevtjúper mamó 500 falatov. Tak smo se odlučili, ka te knidje dobijo slovenstji mlajši na vsej trej osnovni šaulaj, dijaki, steri se včijo sloven-

ski dječik na gimnaziji ali v sredičnoj strokovnoj šauli pa školnietje za slovenski dječik. Zvójn toga dobijo vse štiri društva pa slovenske samouprave, predsedstvo Državne slovenske samouprave pa Zveze. Če bi stoj drúgi tü rad emo, je leko prosi na Zvezi, dočas bau.

Cejlo leto je delo Radio Monošter tó, vse več lidi je po naši vasnicaj, sterim več nej trbej pokazati, gde naj iščejo slovenske oddaje. Na žalost pa radio ešče itak nejma rejšeno financiranje.

Djilejši

Predsedstvo Zveze je letos melo 5 djilejšov. Žau, dvakrat smo nej bili sklepčni, zatok, ka sta dva člana že na začetki toga mandata vó staučila, dva sta tau leto spoj nej mogla priditi, eden nas je pa navekoma tój njau. Zatau mo kleti mogli spreminiti statut zveze, gda mo meli naslednji občni zbor.

Skupno sejo z Državno slovensko samoupravov smo meli v juliuša, drúgo mo pa meli 28. decembra.

Vsakša pomauč, vsakši program, ne prosi samo delo, litji od leta do leta vse več pejnaz tü. En največji cilj Zveze je, naj omogučí redno delo. Zatau vóponójcamo vse možnosti, gde se der dajo sprajti pejnazdje. Na Vogrskom pejnaze dobimo samo z natečaji (pályazato-

kkal). Letos smo napisali 33 natečajov za vóđane knidje, kalendar, za kulturne prireditve, pautne ceringe, tabore, za delo zveze (stroški, plače, porcije). Pejnaze smo dobili za 27. Od Parlamenta smo dobili 2.500.000 Ft, od

Javnoga sklada za narodne in etnične manjšine 3.210.000 Ft, od Ministrstva za nacionalno kulturno dediščino 1.430.000 Ft, od Ministrstva za mladino in šport 500.000 Ft. Drúdje potrebne pejnaze pa iz Slovenije. Od Urada RS za Slovence v zamejstvu in po svetu 18.900.000 SIT, od Sklada RS za ljubiteljske kulturne dejavnosti pa 2.200.000 SIT. Ka bi bilau z nami brezi te pomauči? Bili bi zdjúbeni. Nej samo Zveza, litji vse društva, slovenske organizacije, stere dobimo pomauč iz Slovenije pa z Vogrskoga zatok, ka smo Slovenci. Če nas dola spišajo kak manjšino, te Slovenci nemo meli svoje samouprave, šaule, kulturne skupine... Baug mantójt!

Samo za informacijo, naj se vej, tjelko košta povejmo ena prireditiv ali kaj podob-

noga. Porabski den 498.000 Ft, 10. jubilej števanovski žensk 147.000 Ft, Tabor slovenski zborov v Šentvidi 320.000 Ft, Pesem ne pozna meja v Italiji 295.000 Ft, pautni stroški skupin 1.450.000 Ft, honorar za vse mentore, vodja skupin 2.050.000 Ft, honorar za vaje, nastope skupin 480.000 Ft, podpora drúštvam, samoupravam, šaulam itd. 1.740.000 forintov, likovna kolonija na Veriči 991.000 forintov. Polonja ceringe glasbene šaule (624.000 Ft), za strokovno pomauč vzgojiteljic iz Murske Sobote (595.000 Ft) pa za poletni tabor mlajšov iz vrtcov (189.000 Ft) je plačala Slovenska zveza, drúgo polovico pa Državna slovenska samouprava.

Uredništvo novine Porabja posaba dobi pa ceri za svoje potrebne. Od Urada RS za Slovence v zamejstvu in po svetu 10.900.000 SIT, od Javnoga sklada za narodne in etnične manjšine na Madžarskem pa 9.376.916 Ft. S toga plačamo za štampanje, za tiskanje 11.455.000 Ft, drúge pejnaze pa ponučamo za plače, za plače tiste, steri pišejo, vónosijo novine, za poštné stroške itd.

Slovenska zveza se za(h)vali za cejloletno delo kulturnim skupinam, mentorom, vodjam skupin, članom predsedstva Zveze pa vsejm lidam, organizacijam, steri so nam bili na pomauč ali z delom ali finančno. Vsejm bralcom želimo blájžene, mirne svetke, srečno, bogato nauvo leto, dobro zdravdje!

Klara Fodor
sekretarka

Čakanje

Pišemo že december. Ljudje smo pa puno pričakovanja. Deca čaka snejg pa božič, ka te prej vse kaj dobi, mi odrasli z decov vred čakamo, da bi gnauk na svejti mir bio, da bi kak največ lubezni bilau med ljudami. Decembra je advent, gda štiri kedne vsakšo nedelo edno svejčo vužgemo pa čakamo svetek, sveto nauč, gda svetimo rojstvo Jezusa, steri se je več kak 2000 lejt nazaj naraudo v Betlehemi. Zvün varaša v ednoj štalici. Verni ljudje po cejlom svejti čakajo te velki svetek. Mi ranč tak.

sin Adam tak pravi, ka prej more pojep biti, ka njema padaša trbej. No, vej pa, te mo že vidli, sto de emo pravico.«

- Kakšo ime ma pa date? Vej pa v koledari je 24. december Adam pa Eva. Če de dekla, mora Eva biti!

»Mogauče ka de Eva, depa če de pojep, naš mali Adam je tak skunčo, ka edno takšo ime mora dobiti, kak njegvi padaši majo v vrtci. Pa mo ma te vendar mogli nagoditi, če ga gnauk tak fejst čaka.«

Gda človek etakšoga reda kama nut staupi, se v držinaj tū čüti pripravlanje, čakanje. Na Gorenjom Seniki sam ojdla etognauk, zatok ka sam nika lejpora čüla od edne držine. **Agi Čuk-Grebenar** je 27 lejt stara. Zdaj čaka drugo dejte. Tau bi, zvün toga, ka je vesela novica, nej tak posebno bilau, če bi nej bio eden čüden datum poleg toga.

- Agi, povej mi, gda čakas vašo drugo dejte?

»Tau doktorje proroküjejo, ka se prej mojo dejte 25. decembra narodí, na sveti den.«

- Kak si ti tau novico sprejela? Ka bi rada mejla, de klo ali pojba? Ednoga pojba že mata.

»Če de se etak zgodilo, mo veseli. Lepau bi bilau, če bi dekla bila, samo ka moj mali

- Čüla sam, ka mali Adam moške „partiva“. Kak je pa kajš svojim očom pa s stari očom?

»On je rad obadvöma, če rejsan ga oča bola vred gemle, te se ma pa tau včasín ne vidi. Staroga očó pa bantüvati, tau ja nej. Tau nej slobaudno. Njigva dva sta napona vküper. Stari oča de brez rejči pau dneva nazaj klau kakšo škir, ka Adam razlüča, liki on ga nede bantivo. No pa, ge tū nej. Za cejli svejt bi nej na njega djala eden prst tū nej.«

- Približava se božič, vam bau duplanski svetek. Pa etakšoga reda je zatok vsepovsedik navzaüca v držini lübezen. Kak gledate na te lejpi duplanski svetek? Kak je te pri vas, gda so nej „svetki“?

Obedvej Agice gučita: »Mi starejši smo radi, ka mamó zdravje, eške leko delamo pa nej samo zase, za cejlo držino. Edno dejte, sploj pa vnuk je velko veselje. Težko čakamo drugoga vnuka zatok, ka de mali Adam emo brata ali sestro, zatok, ka de držina etak vekša, bogatejša. Ge svojo čer, njeno držino tū sploj rada mam. Najbaukše je te, če je mir pri rami.«

»Vse je tak, kak moja mama pravi,« pravi mala Agi. »Gnauk je mama nikam delat ojdla pa smo go že večer čakali, depa njau je eške v noči v 11. vöri tū nej bilau. Nigdar ne pozabim, kakšna žalostna sam bila. Pa vsi, ka nas je, smo tak tašlajfali cajt, nišče je nej doj lego tačas, ka je mama nej prišla.«

Na konci doste sreče želejím držini. Malomi deteti pa, gda srečno, zdravo pride na te svejt.

I. Barber

Mačija

Ka se je prigaudilo
vu tihom orsagi Črenšovci?
(J)edna mati je mrla,
malicho dejtece povrgla.

/: Oča se je (j)oženo,
lagojo mačijo pripelo./

Dejtece se vajalo
ino je mačiji bežjalo.
O, liblena mačija
vi te zdaj moja mamica.

Mačija se razsrdila,
dejtece za rokau zgrabila,
dol na zemlo vdarila,
ino nemilo tam zbila.

V sklejčico vodo vlejala,
tri kamlá tam nutdjala.
Tau ti maš svoj ga krüjeca
dokeč boš živilo na svejti.
Dejtece se nemilo jaukalo
ino k zvonari je bežjalo.
O, libleni moj zvonar
pokaž te mi moje mamice grob.

O, libleno dejtece
/da je tau tebi vse zaman./ 3x

Dejtece se je eške lepše molilo.
/O, prelübeni moj zvonar,
pokaž te mi moje mamice grob.

Zvonar je pokazó materin grob,
dejtece nemilo tábežjalo,
dol na grob pokleknilo,
tam se je tužno jaukalo.

O, liblena mamica,
/zakaj ste me na svejt poraudili/
daj nemam nindrik nikoga.

Grob se že začne razpočti,
mamica deteti odgovori,
Njaj ti moje mrtve kausti,
naj one tū počivajo.

Idi k majki Bistričkoj
/:(j)ona bau tvoja mamica/
(j)ona de tebe ranila.

/Lejpi so kinč, srebro in zlat,
lepše je materno tejo./

O, liblena dečica,
steri mate starise,
/poštüjte svoje starise,
poštüjete samoga Jezosa./

Zapela: Brejznjekina Djulec
v Ritkarovci
Zapisal: Francek Mukič

Na koj smo ponücali 1 % porcije?

Lansko leto je Slovensko društvo v Budimpešti dobilo od APEH-a, od davčne uprave 29.500 forintov. Te pejnaze smo gora ponücali, gda smo 7.-8. juliuša 2001 ojdli v Maribor na prausko. Te smo vcuj djali k stroškom avtobusa.

Po tej pauti se lepau zavalamo vsakšomi Slovenci na Vogrskom, Madžarom in organizacijam, steri so nas pomagali, te pejnaze našomi društvi namenili. Radi bi prosili tadale, drugo leto tó, zatau napišemo našo davčno številko: 18038684-1-01.

Budimpešta, 27. novembra 2001

Irena Pavlič
predsednica društva

Az APEH által kapott 1 % SZJA felhasználása

A Budapesti Szlovén Egyesület idén 29.500 forintot kapott az APEH-tól, melyet a személyi jövedelemadóból egyesületünknek ajánlottak fel az adófizetők. Az összeget a maribori zárandokutunkon, az autóbusz költségehez használtuk fel.

Ezúton is köszönetet mondunk a Budapesti Szlovén Egyesület nevében mindazoknak az adófizető szlovén nemzetiségi magyar állampolgároknak, magyaroknak, szervezetteknek, akik ezt az összeget számunkra felajánlották. A jövőben is számítunk rájuk, ezért közöljük adószámunkat: 18038684-1-01.

Budapest, 2001. november 27.

Pavlics Irén
az egyesület elnöke

Brezi molitve pa popejvanja sveti pesmi nejga božiča

Mislim, ka je december naj-lepši mesec tak za mlajše kak za odrasle. Telko pozornosti, skrbi do enoga drugoga cejlo leto nejmamo, kak zdaj pauleg svetkov. Od najmenšoga do najstarejšoga se vsakši trojdi, naj vse lepše dneve spravi, prijetno preseneti svoje bližnje. Tej svetki so zatok lejpi, ka ji vsakši sveti, vsakši je rad, če je leko s svojo držinov, vsakši si vzeme cajt za svoje stariše, stare stariše. Nikak se nam dojša tū pomiri, nikšne sile nejmamo, za vse si vzememo cajt.

Naigra sam bila, kak sveti ena mlada, na pau slovenska držina tōj v Varaši, zatau sam prosila na gonč Kovacino Valiko (Časar).

• Kak se pripravlate na te svetke? Mlajši štja dajo valati, ka krispan Jezuš prinese? Šagau majo pisati Jezuš, ka naj njim prinese za dar?

„Mlajši so že pred dvōma mejsaca napisali takšno dugo lišto, ka vse bi radi dobili, ka bi ti lagvo bilau, če bi vidla. Oni tū furt vsakšomi nika maloga tjojpjo, tak, ka dja moram titi z njimi. Vsakšomi nika namalajo ali kaj maloga napravijo tū. Mūva z možaum tū ne čakava slejdan minut, pri cajti deva nota potjipuvat. Nedomo na veltje, dapa vsakšoma takšno darilo tjojpimo, stero mi je rad. Zdaj štja dobro, ka mali da valati, ka Miklauš odi pa krispan Jezuš nosi. Dekličina že vej pravico, dapa nika ne ovadi vō malomi, samo se smeje. Krispan nam furt pri-nese moj brat, poskrivoma ga do la dejemo v zamanico, dočas ga nej trbej.“

• Kak svetite sveti večer?

„Tisti den zadvečerek, gda trbej okinčati krispan, v Varaši furt dje božični program v cerkvi ali v gledališči. Mauž z mlajši odide na te programe, dja pa dočas okinčam krispan, darila ta nalečem pod drejvo, vō ga posvejtīm. Gda domau pridejo, te včasik demo k tašči, k moža starišom. Gda notri staupimo k njim, je že krispan vse v eni svetlini.

Tisto je rejsan tak lejpo, ka človeki vse do djoja de. Mlajši od radosti, veseldja z lampi, z očami samo gledajo en čas tisti veltji krispan. Gda se malo pomirijo, s cejlo držinov ta stanemo pred krispan pa sve-to pesem ta spopejvamo. Nji te že ne briga, ka je na stauli, ka bi že radi vidli, če je doma že tū odo Jezuš. Gda domau pridemo, z eno sapov nakalup bežita v ižo, če je že pri nas tū odo Jezuš.“

• Starišom je gvūšno najlepše tisto, gda vidijo tiste presenečene mlaseče obraze, tisto radost, gda oprvim zaglednejo „Jezušovo“ darilo.

„Tisto rejsan videti trbej. Ne vejo, če bi drejvo gledali ali patje opirali ali svoja darila delili. Lepau boga molijo, popejvajo svete pesmi. Če bi furt tak vrli bili kak te dneve!“

• Ka maš šegau pripravlati za večerdjo na sveto nauč?

„Svinjstji rbat nadenem s klobasi pa spečem naprej, ka tisto mrzlo tū leko djeimo. Fcuj napravim francosko šalato pa tjoJane djaica z majonezo. Šonko, večfele klobasi gora zrejžam pa kromčovo šalato napravim s tikvinim olajom pa majonezo. Dvaujo-traujo pecivo spečem, bola sladko, ka pri nas tau trno dē. Če bi za en bagaun spekla pa bi odišlo. Etak nej trbej cejlo nauč skakati, gda poželejmo djesti, te samo naprej vzemem s hladilnika pa vsi mirno leko djeimo.“

• Kak svetite božične svetke?

„Na sveti den demo najprvin k meša v Števanovce, po tistim pa domau v Andovce k mojoj držini. Te den sam trno srečna, ka mi samo k stola trbej vvesti pa vse pred nas dejejo. Mama dočas vse stjoja pa speče. Dobro se nadjeimo pa na dudje vōzgončimo. Zadvečerek pa demo k Kaucini v Ritkarovce, ka taum mam krtne mlajše. Taum se pā dobro nadjeimo, ka nam vse naprej znosijo. Tak, ka te den nikše bridje nejmam. Na drudji den smo doma, te pa največkrat s puranovoga me-

sa napravim večfela djesti. Gda vse ta zgotauvim, te se z mlajši demo šetat, se dosta pogučavamo z njimi, malo varaš poglednemo. Mlajši se špilajo tū radi doma, mūva z možaum pa počivava, števa ali gledava kakšen film.“

• Kak si že prajla, od cerkvice tū ne spozabite. Tak vej m, ka ti redno držiš svojo vero ovak tū.

„Mi trdje z mlajši redno odimo, vsakšo soboto večer demo k meši. Mauž, on ne odi tak redno, dapa na božič pa

na vūzem on tū mora titi, telko sam ga prosila. Na sveto nauč na pounočnico samo te demo, če nej fejst mrzlo. Če nedemo, te poglednemo v televiziji, gde furt trno lejpa sveta meša djesta pa ranč tak leko vse ta zmolimo.“

• Te ti svojim mlajšom včiš molitve?

„Ja, vejo boga moliti, zdaj že slovenstji malo tū, istino, ka štja kranjstji, depa pomalek de njim šlau. Lepau igrajo pa popejvajo svete pesmi. Brezi toga je ranč nej božič, če se ne

moli pa popejva. Gda smo mlajši bili, te je k nam furt prišo Jezuš, ka se je mama nuta zravнала. Vse je v bej lom bila. Nuta se je zasōjkala v bej li lijan, bejla štromfe, rokajce pa šlaj mejla. Mi smo mamō nej spoznali, ka je malo kmično bilau v tistoj iži. Gda nam je te Jezuš krispan prineso, smo vsi štirdje mlajši furt mogli moliti. Lepau smo do la pokleknili pa ta zmolili slovenstji oče naš, zdrava boji Marijo, večkrat štja Jaz vōrdjam tū. Če smo lagvi bili, te nam je več trbelo moliti. Dočas smo nika nej dobili, ka smo nej ta zmolili. Mati nam je samo kazala, kumala pa smo s tistoga vedli, če smo lagvi bili ali nej. Na, sledkar, gda sam vekša bila, te sam se pa že dja zravнала za Jezuš. Mena je te svetek vsigdar najlepši bijo, ka so me stariške tak včili. Zatok štjem, naj moji mlajši tū majo lejpe božične svetke.“

K. Fodor

 triglav

Dobre stvari nimajo preteklosti, imajo le prihodnost.

**Bralcem koledarja in
vsem Slovincem na Madžarskem
želimo prijetne praznike,
nepozabno praznovanje novega leta
ter veliko srečnih dni
v prihajajočem letu 2002.**

Zavarovalnica Triglav, d.d.
Območna enota Murska Sobota
Lendavska ul. 5, 9000 Murska Sobota, Slovenija
tel.: +386 (0)2 515 11 00, faks: +386 (0)2 521 16 54
www.zav-triglav.si, www.pomurje.net/triglav
e-mail: info-ms@zav-triglav.si

OD SLOVENIJE...

Predsednik Kučan v Zagrebu

Slovenski predsednik Milan Kučan, ki je bil na dvodnevem uradnem obisku na Hrvaškem, je po pogovorih s hrvaškimi predsednikom Stipetom Mesičem sedanje odnose med državama po vzponih in padcih v desetih letih samostojnosti obeh držav ocenil kot najboljše doslej, izrazil pa obzvalovanje, ker je prišlo do zastoja pri najzahtevnejšem vprašanju, sporazumu o meji med državama. Ob tem je izrazil prepričanje, da je parafirani osnutek sporazuma o meji med državama dober, uravnotežen in kompromisen predlog in je vladama obeh držav predlagal, naj se dogovorita, kako bosta nadaljevali in končali postopek njegovega sprejemanja.

Proračun za prihodnji dve leti "pod streho"

Poslanci državnega zbora so sprejeli državni proračun za prihodnji dve leti. V njem so upoštewane znižane napovedi Urada Republike Slovenije za makroekonomske analize in razvoj o gospodarskih gibanjih v Sloveniji, po katerih naj bi gospodarska rast prihodnje leto namesto 4,2 odstotka znašala le 3,6 odstotka. Da ne bi bilo potrebno krciti obsega izdatkov, je vlada predvidela omejitve rasti odhodkov za plače, materialne stroške in storitve, poleg tega se bodo v prihodnjih dveh letih zmanjšali tudi socialni transferi posameznikom in subvencije. Po drugi strani pa je vlada presodila, da je v zaostrenih gospodarskih razmerah potrebno spodbuditi gospodarstvo, zato je povečala obseg sredstev za naložbe. Več denarja za naložbe bo med drugim deležno zdravstvom, kamor se bodo v celoti stekla sredstva iz naslova višanja trošarin na pivo, alkoholne pijače in cigarete s 1. 1. 2002, ko se bo za eno odstotno točko na 20 odstotkov zvišala tudi stopnja davka na dodano vrednost.

V letu 2002 se bo v državni proračun predvidoma steklo 1223,3 milijarde tolarjev, medtem ko so odhodki ocenjeni v višini 1348,5 milijarde tolarjev. Leto pozneje pa vlada načrtuje 1406,7 milijarde tolarjev prihodkov in 1454,7 milijarde tolarjev odhodkov. Primanjkljaj bo torej znašal 48 milijard tolarjev.

Svetek lübezni

Z Labricz Ferencné, po domanjom strino Fincino Juliško z Gorenjoga Senika, smo se pogučavali, ka zaka je taši velki svetek božič, ka te cejli svejti svetli, vörnricke pa nej vörnricke tō.

„Tau je zatok tak gé, ka tau je svetek lübezni. Kašakoli srd pa kakoli je gé, se more vtrgniti. Kak je v evangeliumi tō spisano, ka če je raponje, more gladka paut biti. Vsi se moramo spreobrnauti, ka tau je najlepši svetek, ka se je Jezoš naraudo, cejlga svejta gospaud. V velkoj srmastvi se je naraudo, v štali, nej tak kak zdaj. Tau je nam vsem velka pelda, ka moremo sarmastvo lübiti.“

-Kak je tisto bilau, ka sta Marija pa Jaužef z Nazareta bila, Jezoš se je pa don v Bellehemi naraudo?

„Ja, tau je Augustus časar zapovedo. Vküperisanje je bilau, vsakši je mogo titi v svoj varaš, gde se je naraudo. Zmejs pa Mariji cajt kaulri-priši, ka je mogla roditi. Nin sta nej dobila mesto, zato sta te v betlehemsko štalico šla pa tam v štali se je naraudo Jezoš. Tau nam vsem je na peldo gé.“

-Čüli ste od kaše čüde, ka je Jezoš že te naredo, gda je eške sploy mali biu?

„Ja, Sveti Jaužef je od iže do iže odo pa prenočišče isko za nosečo Marijo. Pri ednoj izi je edna slejpa dekla bila pa je una trnok stejla, ka naj na Sveto nauč oča don nupisti tiste lidi, šteri tak kesnau iščejo prenočišče. Depa oča tau nej dopüsto. Gda se je Jezoš naraudo, je ta slejpa dekla nazaj dobila svoj pogled. Gda se je Jezoš naraudo, so se že čüde godile. Zdjaj tō gestejo čüde, samo ne vzememo napamet.“

-Na kaše čüde broдите?

„Vsefele gestejo, samo moremo vse za dobro vzeti. Če koma trnok lagvo dé, tisto gnauk mine, pa če trnok dobro dé, tisto gnauk tō mine. Vse moremo napamet vzeti, ka božje poti so žmetne pa težke.“

-Kak tau razmejte, ka so božje poli žmetne pa težke? „Zaka so žmetne? Zato, ka nedomo po božji potaj, ka bola po lagvoj pauti demo, kak po dobri pauti.“

-Istina, ka gda je Mariji cajt kauli prišo, je prosila svetoga Jaužefa, naj njau samau nja v betlehemskej štali?

„Ja, tak je bilau, ka je sama bila, gda je rodila, depa una je nej tak rodila, kak mi, drüge ženske. Marija je tak rodila Jezoša, kak gda ti pardeniš raužo, gda rauža tak lepau dene. Jezoš je tak vöprišo z Marije, kak edna deneča rauža. Kak je Sveti düh v njau popino dejte, od nje pa tak vöprišo kak od rauže saga. Gda je pa Sveti Jaužef nazaj prišo, una je že na rokaj mejla maloga Jezoša.“

-Kak sta Marija pa Jaužef najšla betlehemsko štalicu?

„Vsikši je samo tavō kazo, ka v tistoj štali gé mesto, ka je zdaj lejpi cajt pa pastirge tak vanej pasejo, zatok je prazna. Gda se je Jezoš naraudo, so najprva pastirge njega gledat šli, zatok ka se njim zvezda skazala. Ta zvezda njim paut kazala do štalice, aneu je pa spejvo, ka mer naj baude vsem lüdem.“

-Jezoš je že te čüdo naredo, gda se je naraudo. Čüli ste eške od kaše čüde, štere je že te delo, gda je eške trnok mali biu?

„Gda je dvanajset lejst star biu,

Svetek lübezni

so ojldi na prauško pa te je un v cerkvi austo. Drügi so že dva gni šli pa so nej napamet vzeli, ka je Jezoš nej z njimi. Gda so napamet vzeli, so ga vseposedek iskali pa te so ga

Pa te tisti vidi, štere so čarallice. Drugi tau ne vidi, ka čarallice taznak gledajo, samo tisti, šteri na tistom stauci sedi. Tisti stolec z dvanajset fele rastlin more spleteni biti. Šteri taši stolec emo, na sveto nauč se je mogo paškiti vóz cerkvi, ka če bi ga čarallice napamet vzele, te bi ga premorile. Kak so prva gučali starci, ka je mogo pšeno se seuv nesti, ka te pšeno za seuv sipavo pa te so ga nej napemet vzele, gde taletō. Tau je za toga volo mogo delati, ka tisti je vse vüdo pa bi te vögučo, što so v vesi čarallice gé pa te bi ga tak na nikoj djale.“

-Vi ste nikdar nej vidli, ka bi stoj vóz z cerkvi leto z ednim staucum?

„Ge sam nikdar nej vidla. Tau sam bola od stari lidi čüla. Gučali so tau eške tō, ka gda so na sveto nauč od meše domau prišli, so s svečano vodau pošprickali štaline dvere, svinjske lejve, ka čaralija naj ne škauja. Eden gazda je gnauk vanej pošlušō, ka na sveto nauč prej mara guči.“

-Kak tau razmejte, ka mara guči?

„Ne vejm! Tau so stari Radašič gučali, ka na Nemškom se je tau zgodilo, ka so njim Nemci pripovedjali. Tisti gazda je pošlušō, ka njava mara guči. Edna krava je prej pravla, ka v etoj leti eške našoga gazdo zgibimo. Gazda je pa trnok čameren grato pa je v klejt üšo po tapačo pa v štali kravo vdaro, depa zmejs je krava nikak znak skaučila pa te je sam sebe v glavau vdaro pa se je bujo. No, pa te rejsan se je tak zgodilo, ka so krave eške tisto leto gazdo zgibile.“

-Vi tau šego eške držite, ka s svečano vodau kauli lejvō pa štale pošprickate?

„Ja, tau je nej comparnija, ka svečana voda velko mauč ma, ka se eške vrag zbugi. Ge vsikdar pošprickam lejve, istina, ka krave več nemam, depa v štali mam kokauši pa te tam tō pošprickam, ka naj blagoslov geste.“

v cerkvi najšli. Samo je dvanajset lejst star biu, depa je že v cerkvi predgo. Stari lidge so ga tak fejs pošlušali, pa so nej znali, ka tau za deteta more biti, ka tak čüde reči ma pa tak lepau predga. Tau so pa nej znali, ka je cejlga svejta gospaud biu.“

-Na sveto nauč se je cejlga svejta krau naraudo pa so se že čüde godile. Tü, na Gorenjom Seniki, so tō bile kaše čüde ali pa so gučali od kaše šatringe?

„Dje buma prva ipa so fejs gučali, ka na sveto nauč dosta comparnije bilau.“

-Na kaše comparnije broдите?

„Vejš, tau tisti delajo, šteri čaralüvati znajo. Vnoči, gda vsi k meši dejo pa tiste, ka so čarallice gé, gda je podigavanje, te ne gledajo tanaprej, liki taznak.“

-Zaka te čarallice taznak gledajo?

„Zato, ka so une nej vrejndne, ka bi tisto vidle, gda se božjo tejlō zdiga. Na Lucijovo se začne stolec plesti pa do svetoga posta se tisti stolec plete. Tisti, šteri taši stolec splete, gor na kaurüši more biti pa na tistom stauci more sejdeti.“

Svetek lübezni

- Ge sam taše tō čüla, ka gda od paunaučnice domau pridejo, ka te prej pod sto pšenico siplejo. Zaka tau delajo?

„Zato pšenico pod sto siplejo, ka naj božji blagoslov bau pri rami. Naj baude pšenica, ka te bau zavole krüja pa nede glad. Ge tau več ne delam, de pa stariše so vsikdar delali, ka naj povauli bau pšenica. Gda smo pa na sveti post podnek geli, fejs smo se mogli nagesti pa te smo po drejvaj lejtali pa smo tukli, ka naj tak pune baudejo, kak smo zdaj mi puni z gestim. Naj dosta sada bau cejlo leto pa te nede glad.“

- Istina je tau, ka na sveto nauč se na pokojne duše tō spominjajo?

„Istina je, tau je zato ge, ka te so prej duše vse vanej, so fraj.“

- Varnau tak, kak na vsivcevovo?

„Ja, varnau. Gnauk je edna v cerkev üšla pa tista je dosta za svojo botro molila. Na sveto nauč se je pa botra skazala, ka je zavalila, ka go rejšila s purgatoriuma. Na sveto nauč pokojne duše z nami vret dejo v cerkev, samo je mi ne vidimo.“

- Gda večer domau z meše pridete, ka šagau mate delati?

„Začnem boga moliti za cejli svejt. Najbola zato, ka naj mir baude po cejлом svejti. Če nega mira v ednoj familiji ali pa v cejлом rosagi, te je tisto najvejša nevola. Mir naj baude po cejлом svejti!“

- Zaka ne smej na sveto nauč na tistom štriki, gde grant sišijo ali pa po omara, gvant visati?

„Tau že dugo tak šega gē, ka na sveti post ranč več nej slobaudno prati zato, ka gvant ne smej visati, ka te küga pride na živino. Ge tau šegau nemam, ka bi z omara gvant dojpobrala, liki te na perem, ka tau ne njam, ka bi gvant viso. Tau je že fejs stara šega, ka že od moje stare matere sam tō vsikdar vidla. Na sveti post je pa vsikdar velki post

biu, ka smo se fejs postili. Nej smo zajtrek geli, liki samo obed. Mlejčno župo, šajbe pa repine zonke. Vsakšo leto je tau biu obed. Tau je tak navada bila. Tau je gē znamenje, ka se nam narodi zveličiteu.“

- Gda ste vi mala dekličina bili, kak ste svetili božič?

„Jaj, Baug moj, te je zato velko srmastvo bilau, nej tak kak zdaj, ka ne vejo, ka bi vse vküper spoküpili! Mi smo štirge bili, ne vejm, ka smo nej mogli dobiti. Če kaši pantlik so kúpili mati ali kaše zokline pa šnajceke. Na krispan smo oreje gordejvali pa smo s folijov nutpovili, mati so pa vsikdar spekli kaše figice, ka smo tō na krispan zdejvali. Gda smo eške fejs mali bili, te so Pekina Lujza bili naš Jezoš.“

Te so nas bidili, gda so Lujza v bejloom gvantu prišli pa so nam nutprinesli krispan. Mi smo pa vsigdar tak fejs boga molili, ka smo radi bili, ka nam Jezoš tō prineso krispan. Naš Jezoš, Lujza so vsikdar tau pravli, ka moremo vrli biti pa stariše moremo baugati, ka de nas te Jezoš rad emo. Če mo pa lagvi, te pa več kleti ne prineso nam krispan. Dobro vejm, ka so moj oca na sveto nauč v eden talejr palinko vladjali pa so cukar nutsipali, tisto te gorelo, te smo čaj gorvladjali pa te so nam s tistoga malo tō dali, ka pri meši je nam nej tak mrzlo bilau. Ge tak brodim, če rejsan se svejst spreobrnjava, naj don na sveto nauč, na božič mir bau vseposedik. Zatok žalejm blajžene svetke pa zdravo, veselo nauvo leto, vsem tistim, ki te tau šteli, ge Fincina Juliška.“

- Svetki so odišli, ka pa staro leto?

„Od staroga leta smo se tak tapoklonili, ka gde so stüdencke pa vretine bile, smo krispan gornaredili pa s papeرامي smo gorokinčali. Tau smo zato delali, ka smo stüdencki zavalili, ka nam cejlo leto vodau davu. Tau je stara šega bila pa je gvüšno, ka pri šteroj izi stüdenec biu, tam je na staro leto krispan tō biu

Svetek lübezni

gor, vse do trikralovoga.“

- Prva ipa kak ste se veselili, gda staro leto že prauti konci šlau, ojdli ste kama ali ste pa doma čakali nauvo leto?

„A, tau prva fejs bilau pa zdaj eške itak, ka smo slobaud djamali od staroga leta pa smo nauvo čakali. Te so v vesi tri krčme bile pa vseposedik so pune bile. Fajbekarge so pa vsikšo leto v drugoj krčmej meli veselico. Te smo do nauvoga leta vküper bili pa enoma-drugoma smo želeli dosta

sreče pa veseldje v nauvom leti pa po tistom smo narazen šli. Samo tak do edne vore smo bili pa te smo že domau šli. Te že nauvo leto trbōlo gorprijati z veseldjom, ka naj pa vse dobro mamu v tom leti. Staroj leti smo se pa zavalili, ka smo dobro meli, če je pa kaj lagvo bilau, tisto smo za pa dobro vzeli, ka smo skauzprišli z lagovine.“

- Po vašom, zaka lüstvo tau vönajšo, ka gda paunauč gē, te nika želejo, ka naj se tisto v nauvom leti spuni?

„Ne vejm. Gda sam ge eške mlada bila, sam tō vsikdar kaj želejla. Tau je venak zato tak gē, ka vsikši človek rad v veseldji, zdravdji pa v meri živi. Vsakši se vüpa v tom, ka se njemi želje spunijo.“

- Vam se je kaj tisto na nauvo leto posrečilo, ka ste želeli?

„Istina, ka dosta vse se mi je nej posrečilo, ka sam želejla. Najoprvin sam vsikdar zdravdje prosila, naj fejs leko delam. No, pa kak dekle smo brodile, kak mo se ženile, pa če se v nauvoj leti oženimo ali pa stare dekle ostanemo. Pa zato se je kaj posrečilo. Oženile smo se, mlajše smo mele pa zdaj na stare dni tak mirno taživimo.“

- Kaše šege so bile prva ipa

na staro leto, ka gnesden več trnok ne držijo?

„Ceje rame smo spucali. Starino pa ka grdo ger bilau ali pa kašo staro, tisto smo vse tazažgali, naj se v nauvom leti ne mota. Gda smo pa eške

mlade dekle bile, smo se veselile, ka edno leto pastarejše gratamo. Zdaj, ka sam že stara, zdaj je že vseeno, če je staro leto ali pa nauvo.“

- 6. janura je pa den sveti tri kralov. Gestejo kaše šege, ka na te den šegau majo delati?

„Tau so prva fejs držali, ka na tisti den so s stüdencom pa po izaj tō dojpobrali krispane. Zato 6. janura se je že fašenek začno. Tri krali so fejs boga boječi lidge bili, pa gda so zvedli, ka se je naraudo cejloga svejta krau, so ga šli pozdravlat v Betlehem. Bogati so prišli, zato ka so nesli zlat, kadilo pa mirho malomi Jezoš.“

Čüla sam tau tō, ka če se stoj pred tri kralami tri gni posti, tistoma, gda je batežen pa je pred smrtjo tri gni, se sveti tri krali skažejo. Tau je istina, ka se je tašo že zgodilo.“

- Vi tau tō vördjete?

„Sveti tri krali so fejs sveti bili, de pa če je tau istina, bi tak zvedli, če bi vöspobali. Ge zato mislim, ka istina more biti, ka tau je niša comparnija nej, liki sveto delo.“

Monika Dravec

... DO MADŽARŠKE

Štipendije za študente

Koratorij Javnega sklada za narodne in etnične manjšine na Madžarskem je na svojem zadnjem zasedanju odločal o štipendijah študentom, pripadnikom manjšin. Prošnje za štipendijo je vložilo 11 študentov slovenskega porekla, mesečna štipendija pa je bila odobrena petim študentom (Anastazija Bajzek, Anita Kovač, Dušan Mukič, Adrian Takač, Katalin Daniel).

Prireditve ob koncu leta

- 11. decembra so vsi porabski osnovnošolci obiskali Maribor, kjer so si ogledali lutkovno predstavo mariborskega lutkovnega gledališča.

- 15. decembra je Slovensko kulturno društvo A. Pavel v Szombathelyu priredilo božični koncert, na katerem so nastopile monoštrske ljudske pevke, ki jih je pripravila Marija Rituper, glasbena pedagoginja iz Murske Sobotice.

- 15. decembra je Slovence v Mosonmagyaróváru obiskal Mešani pevski zbor Avgust Pavel, ki je sodeloval na maši, ki jo je daroval mladi slovenski župnik Ferenc Merkli. Pevski zbor je po maši pripravil tudi krajši božični koncert.

- 16. decembra so na Dnevu manjšin v Železni županiji, ki ga je organizirala županijska skupščina v Hrvatskem Židanjju, nastopile ljudske pevke iz Števanovcev.

- 16. decembra je Nemška samouprava na Doljnem Seniku organizirala v cerkvi božični koncert, na katerem je ob nemških skupinah nastopil tudi MePZ Avgust Pavel.

- 16. decembra so imele skupno zaključno prireditve porabske kulturne skupine. Program, ki je bil namenjen Dnevu manjšin na Madžarskem, se je začel s predstavitvijo knjige Vse o Porabju, v kulturnem delu so nastopile ljudske pevke iz Beznovcev.

Prazna pükša

- *Bojna je trno lagvo delo. Nega nika bole lagvoga, kak je bojna!* je stiskavo svoje vopušene pesnice stari Lajoš, za steroza so vedli, ka je biu v slednjog velkog bojni. Samo tou so vedli od njega in nika drugoga.

Stari Lajoš je nej škeu od boje prajti edne reči nej, samo tisto je vsigdar meu šegou prajti, ka je bojna najlagovejšo delo na tom svejti. In tou je bilou vse. Vedli so lidge od njega tou to, ka je edini možakar iz njihove vesti, steri je nazaj prišo od tisti njihovi možki, ka so bili pozvani v soldačijo včas po tistom, gda se je bojna začnila. Več kak štiri lejta se je bojno in je osto živi. Prišo je po bojni nazaj domou. Tisti, steri so to prišli domou po ednom ali dvej lejta, so bili trno veseli, ka so ostanoli živi. Tou se je na nji vidilo, dapa na Lajoši nej. Nikšoga veselja je nej kazo, ka se je za njega vse tak srečno skončalo. Kak če bi eden fajnt njega mrou tam nín na fronti, gde se je bojno. Kak če bi nej vcejlak cejli clovek prišo nazaj. Tou so lidge čutili. Spitavali so ga, kak je opodo v bojni, ka vse se je njemi zgodilo, če je bil vkuper z domanjimi možkimi pa vse takše reči. Lajoš pa je pomali gračvo stari, dapa cejli cajt je gučo samo eno in nika drugoga.

- *Bojna je trno lagvo delo. Bojna je najlagovejša, ka si clovek leko vözbrodil!* in skri vo nut v sebi vse tisto, ka se njemi je zgodilo med bojnov. Tak so ga lidge z lejtimi enjali spitavati o bojni. Lajoš je čistak merno živo tadale, se oženo in s svojo držino delo na menšoj kmetiji. In lejta so odišla in prinesla starost, ka so njemi pesnice gratale tenke pa suje. In bole, kak je biu starejši, bole nagousti ji je stiskavo in prekunjavo vsiškog bojno, ka se je gda svejta zgodila. Dokeč je nej v sebi začuto, ka de pomalek trbelo sloboud gemati od žitka.

Bilou je po nedelskoj meši, nej trno zeleno sprotlejt. Kak je emo šegou, je stoupo nut v krčmi. Možakari, stari pa mladi, so ga trno spöštüvali.

Za stolom so njemi naredli mesto, naj si dole deje svoje staro tejlö. Pomalek je začo piti svojo posanco vina in vsi so vedli, ka de spiu ške edno. Ništerni možakari so za šankom gonili politiko. Prišli so nekše bojno to. Nagnouk se je stari Lajoš zglaso sam od sebe.

- *Bojna je najlagvejša, ka si clovek leko vözbrodil! Nega bole lagvoga dela od bojne, ka te vedli. Ge tou od vas vsej vejm najbole, ka je tou tak!* Lidge so čutili, ka je njegvi glas vcejlak ovakši, kak pa je šegou emo biti. Kak če bi vedli, ka de Lajoš zdaj dovolö, ka malo bole poglednejo v njega.

- *Lajoš, ka pa te, nika nam škeš prajti?* ga je pito skur telko star krčmar kak Lajoš.

Lajoš si je pomalek nažgo cigaretiln. Gledö je skouzi dim po krčmeji in uni so gledali njega.

- *Moram prajti, prlej kak pa ka de kesno. Stari sam ge, un pa je bitu trno mladi, kak ge v tistom cajt, so njemi oči gledale nekam ta daleč, daleč, nekam inan, ka je samo un vedo, kama. Ze tri mesece smo bili na ednom pa istom mestu. Nut smo bili zakopani, tak ka smo leko vö iz zemle pokazali samo glavou pa pükšo. Ranč takše globoke djarke so meli skopane uni to. Bili smo slabi dvejsto mejterov naraznok. Tu pa tam je steri strejlo, dapa več ali menje smo se samo gledali prejk pükšine cevi. Meni je tou pasalo, ka sam v prvi trej lejta samo lejto od edne fronte na drugo. Takša bojna brezi rednoga strejljanja mi je rejsan pasala.*

Tü se je stari Lajoš malo dola stavo. Doubo je nouvo posanco vina. Tak čistak malo ga je spiu.

- *Si leko broditö, ka zdaj v glaveji vidim vse vcejlak tak, kak je bilou tak daleč nazaj. Ne spomnim se skur več nikšnoga imena od moji soldački pajdašov, dapa vidim vse ranč tak, kak je bilou. Tak sam tou ške nigdar po tistom nej vido, so njemi oči odiše ške bole ta nekam daleč.*

Možakari so ga gledali, dapa niške ga je nika nej škeu pitati. Samo so tadale čakali, ka stari Lajoš ške kaj povej. Njevgi glas je rejsan biu tej den takši, ka bi ga vsiškog poslušö, ka bi njemi vsiškog vörvö. V njegvi očaj pa bi leko vidli, ka pa kak se je gdiö v tisti mejsecaj, od štiri njim je začo pripovedjati.

Tak bi v tisti njegvi očaj vidli mladoga batrivnoga Lajoša, kak gleda taprejk prouiti tistim njegovim neprijatelom. Vidli bi ga, kak njemi pomalek zača pasti takša bojna, v steröj niške ne strejla nanga in njemi nej trbej strejljati na drugoga. Vidli bi tou to, ka so si začali edni pa drugi kričati taprejk. Vidli bi takšo to, ka so soldaki tapozabili, ka majo edni ovakšo farbo uniforme kak pa drugi. In leko bi vidli, kak si je v tistom časi mladi Lajoš najraj zgučavo z ednim mladim soldakom. Ranč telko stari, kak je biu sam. Ške večera neprijateja sta si prejk cejle fronte kričala, kak so meli šegou mladi pastirge, gda so pasli krave na brgej pa so se zazavali.

- *Ja, trno fajni možakar je biu. Nemo vam vovado, kak njemi je bilou ime. Doma ga je čakala deklina, ranč tak kak mene. Ge sam nejemo njenoga kejpica, un pa ga je emo. Trno me je migo, ka bi vido, kak njegva vövidi pa če je tak lejpa, kak je moja bila. Zgučala sva se, ka mi go pokaže. Spadnola je nouč in vcejlak potüljeni sam napravou pou poti, pou pa un. Tak sva se srečala med mojimi in njegovimi pükšami. Vužgo sam patri in pokazou mi je kejp, na sterom sta bila un pa njegva deklina. Trno lejpi par! si je zbriso takšo tenko skuzo, stera se njemi je potegnola čistak ta nut v megleno okou. Možakari pa edno par žensk so več nej stali kouli njega. Kcuj so si potegnoli stouce in sedeli in poslušali. Stari Lajoš si je pomalek vužgo cigaretiln, parkrat globko potegnö in si na dugo zdeno.*

- *Ge sam njemi nika takšoga nej mogo pokazati. Leko pa sam njemi pripovedjöö. Vej*

se ške spoumnite moje pokojne Rožike? V tisti najini gučaj sam jo napravou ške za bole lejšo in najbolö milo deklino. Tak sva se dobivala med našimi in njenimi pükšami skur vsiškog nouč. Dostokrat v deži to. Nama je bilou vseeno, samo ka sva leko sedela tam na razruvani zemli puno lükenj. Ge sam njemi pripovedjöö od moje domovine, un meni od svoje. Pomalek je spadnola rejč od toga, ka va delala in kak va živila, gda se bojna konča, vej se pa vsiškoga bojna idnouk skonča. Trno si je želo, ka bi po bojni oupro bautu v svojom varaši in ka bi palik leko začo spejvati v cerkenvom kourosi. Tak mi je včas kaj tak bole tiama spojevjo in trno lepou je popejjo, je že pa pogledno ta nekam daleč, ta daleč proti tisti njegvi fronti.

Zdaj njemi je gezik že trno žmeten pa suji gradö. Zdaj so že vsi drugi vedli, ka pomalek pride od kraja svojoga pripovedavanja. Proso je za nouvo posanco vina. Nagno jo je in spiu do kraja.

- *In te je prišo den, gda so nas prednji vküper pozali. Naš oficej je pravo, ka nam zarrankoma povejo, ka je dosta lakšne mirne bojne na našoj fronti in ka mo vsi vküper šli taprejk, ka je ali spostreljamo ali pa ta zaženemo. Vnoči sam se slejdnije, polegno do pajdaša. Vido je, ka me nika trno mantra. Povedo sam njemi, ka nam zapovejo in un mi je pravo, ka de pri nji ranč tak. Po tistom sva dugo, dugo nika nej gučala, samo sva se gledala in si brodila, kak de tou vövidlo.*

- *Vejš ka? se je po dugom cajtli zglaso. Soldaka sva. Sto vej, če živiva ostaneva. Ta pozabiva, ka sva zmejs gratala pajdaša. Če mo strejljati, te va müva to mogla strejlati. Če že tak pride, ka eden na drugoga prideva, sam raj, ka mergem od pajdašove pükše.*

- *Nej, tak ne more biti, sam nej škeu poslušali.*

- *Soldaka sva, tou ne pozabi. Soldak ma pükšo, pükša pa*

ne pozna pajdaša, se je že vlejko nazaj v svoj jarek.

Stari Lajoš je začo trepetati po cejlom tejlö. Kuman se je zmriou. V krčmeji je bila tiuča, ka bi leko čuo, kak pavok plete mrežo.

- *Ob šteti vojno so nas zagnali prouiti njim. Uni so že to bili vanej in začalo se je strejljati, ka sam kaj takšoga ške nej čuo. Takši dim je grato, ka sam nej več nika vido. Strejlo sam na slejpo, dokeč, dokeč je nej stau un pred mew in ge pred njim. Gledala sva se. Kouli naj je pokalo, soldaki so mrtvi kapali na vse kunce pa kraje, müva pa sva se gledala. Te pa je un nagnouk zdignö svojo pükšo k rami. Pogledno sam v črno lükno v cejvi. Ške malo sam tak stau te pa brž zdignö svojo pükšo in ga strejlo naravnost v srce. Samo se mi je tak malo nasmejau in že ga več nej bilou. Zgrabo sam njegov pükšo in s svojimi soldaki gnau njegve soldake, dokeč so nas naši prednji nej doj stavili. Te sam si pogledno njegvo pükšo. Bila je skur takša kak moja. Te pa sam pogledno ške nut v magazin za golubše in tam je nej bilou nej ednoga golaubiša nej, je zdaj staroga Lajoša žalost čistak spotila. Stišno je svoje tenke posušene pesnice. Nega lagvejšoga dela, kak pa je bojna. Nega bole lagve stvari na tom svejti od bojne!*

Niške se nej geno. Samo stari Lajoš je pomalek stau in odišo prouiti dveram. Tam se ške obrno nazaj prouiti punoj krčmeji.

- *Samo ka te vedli, pükša rejsan ne pozna pajdaštva. Pükša nej, dapa samo tisti pozna pajdaštvo, steri jo v rokaj drži, je ške povedo in odišo prouiti doumi.*

Za tri dni je za svojim soldačkim pajdašom odišo na drugi svejt stari Lajoš. Gvušno bi nej bio meren, če bi nej vöovado, ka ga je cejli žitek po bojni mantralo. Gvušno ka se je tam nín srečo s svojim soldačkim pajdašom. In gvušno je, ka sta ostanola pajdaša ške tadale.

Milivoj Roš

Veseli december

Gnesden je tak pa in da svejta je tū tak bilou: tak stari kak mlajši so se zime otak bodjali, decembra mejsca so se pa fejsť veselili. Če nej zavolo drugoga - zavolo svetkov. Zaj, ka mamu televizije pa kompjutere pa priliko, ka se leko friško pa za male pejnaze kama pelamo, svetimo te svetke nači kak pred pedesetimi ali pa več lejtami. Ali ešče itak vsi pravimo, ka se stari svetkov najraj spominamo...

Lujzek je tistoga cajtā - pred kakšimi pedesetimi lejtī - komaj v šoulo začno oditi pa je v srmaštvi živo s svojima starišoma. Ata pa mama sta sarande živela z njim v staroj cimpranoj izi. Ata je leseno meštřio delo, mama je pa pavrom okouli kaj pomagala, gda je njemi nej trbelo; zemle sta nika nej mela, samo edno njivo pa edno kravico v štali, ka je kakše mlejko pa štjipke pa vrnjo mljeko bilau pri izi. Če glyj šparavno, pa je familija vseglyj zadovolno živela. Gda so pa prišli decemberski svetki, te je pa bilou najlepše.

Lujzeki so se začnoli tej svetki malo nevolno: prvi je biu Miklouš. No, njega, Miklouša se je mali nej bojo, ka je vsigdar kaj prineso, ali če dónok ovi vragauv, parklinov nej bi bilou! Tisti so se pa pač vsa deca bodjali, če glyj so se prle pa sledi valili, kak so njim nika nej mogli včiniti...

Lujzek je tū biu betjar do tistoga dneva, gda so večer Miklouške odili. Rejsan se je zadnje dni malo bole na tūo držo pa si v glavi malo očanaš obnovo (tou je Miklouš vsigdar pito, prle kak ti je kaj dau), na zadjen den je pa bole okouli ateka edo pa njemi li kaj pomagajo. Znaui je, ka de samo atek leko njegova zaslomba, če bi ga parklin šču vōvlejtī. Večer, gda so začnoli psi po

vesi malo bole lajati pa gda je malo mraknolo, si pa Lujzeka več vōni nej vido: atek ga je meu skous za petami, mama se je pa samo smidjala pa ga mirila, ka naj se ne bogi, ka ga njiva že ta ne data.

Gda so prišli pa pricingali z velikimi loncami, je Lujzek na gvūšnom biu v kouti pri šporetī, zmejs pa atek pa stric Joška, šteriva sta parklina nej k njemi pustila. Lujzek se je vse trouso, ali očanaš je li zmolo, či glyj je trikrat zmejs ponouvo: »Atek, brani me!«, pa pesmico je povedo pa šče vse greje priznau, ka ga je Miklouš za nje pito. Gda njemi je pa turbo s vsefele dobroutami dau v roke, jo je tak stisno k sebi, ka je pou straža pred parklinom že minoulo. Miklouš je šou dale, Lujzek si je odejno, te pa zraven vtrgno turbo, ka bi vido čūdo. Rejsan se je zgoudilo: takši lejpi cukrov je ešče nikdar nej doubou, pomaranče je vido tak samo v Miklošovoj turbi vsakše leto. Pa oreje je doubou pa sūje skource (rožiče) pa djaboka... Glavno je pa bilou, ka je tista nevola vřajža za leto dni pa mimo.

Samo ka je trbelo zaj ešče dale vrli biti. Za Mikloušom je biu na vrsti Jezusek, šteri lagvoj deci tūj nika nej prineso. Priprave na njega so bile dosta vekše pa erešnje.

Najlepše od vsega je bilo kinčenje krispana. Že kakši keden prle je ata prineso

djalīč pa ga postavo v veliko vōzvrtno prekou, ka se ne bi obrno, da bi cejli kinč na njega navesili. Mama pa Lujzek sta delala obeske za božično drejvo: zvezdice pa mejsce s papera ali slome, angelčke pa ftičke, s srebr-

nov bronzov sta farbala borove škūfke pa oreje... Mama je spekla celi kūp figic v podoubi roužic, zvezdic, grbanjov pa srčkov, Lujzek je pa konce skous potegno, ka sta je te povasila na drejvo. Najprle, na najmočnejše vejke, sta obesila djaboka, te pa po vrsti oreje, figice, kiplene svekle cukre v pisani paperaj zamotane, na konci sta naklala po vejkej šče malo vate za snej, te pa najlepše, ka je bilou: svejčike! Te je te ata vužgo na sveti večer, moma njemi je pomagala, dveji ali trije pa lejko vužgo šče Lujzek. Pred pounočojv so se vōni oglasili ešče polaziči, veški podje pa dekle, ka so prišli sveto nouč popejvat; stariša sta njim ponūdila kaj pijače pa sladkoga, gda so pa odišli, so pa meli najboukšo večerđo v leti: Lujzek se je do vūj najo z orejovi pa makovi pogač, štere je mama za te svetek vsigdar najboukše spekla.

Na drugi den so te malo duže spali, te pa stanoli pa šli gledat pod božično drejvo, ka je Jezusek vnoči prineso: ati navadno kakše rokajce (Lujzeki so se nikše poznane vidle - kak da bi je mama ednouk štrikala), ma-

mi kakše štrumfe ali svilni roubec, Lujzeki pa pune punčoke (štere je večer lipou spucau) sladki dobrou pa šče kakšo knjigo ali pa špilek cuj. Tou ti ga je bilou veselje! Dopouднеva, gda je ata snej okouli izē malo kraj meto, je Lujzek pri soudovom plouti že razpravlo z okoliškov decov, ka so vse doubili. Če glyj so ništerni doubili sani pa smučē pa nouve kapute pa punčoke, je un svojimi dari biu glyj tak veseli kak drugi...

Gda je pa prišo v šoulo, je pa ešče boukše bilou s tejmī svetki: tam je pa kakši den pred nouvim letom prišo ešče tretji dobroutnik: dedek Mraz! Tej je biu od vsej najlepši: v dugom belom kaputi z bundov, v bejli bradi pa bajusaj, čřevlaj, meu je s sebov snežinke pa palčke pa velki košar, pun darov, deca so ga čakali v velkoj dvorani, najprle so pa skorom vsi nastoupali pa gledali igricu ali pa lutke, dokeč je nej pri-

šo. Šou je na oder, najprle povedau par lejpi reji deci, školnikom pa starišom v dvorani, te pa vsakšoga šolaru ekstra zvau k sebi pa ga pito kakšo pesmico, ka naj pove, lagojim je pa tūj zabīčo, ka drugo leto nika ne dobijo, če se ne popravijo. Gda so spovejvali pesem od jelke pa novoga leta, so pa leteli vsakši k sebi domou kazat, ka so doubili.

Zdaj je Lujzek že skorom dedek, ešče itak pa se spominja, kakšo nevolno je meu z ednim od tej trej dobri možakov: vsigdar je leko vido priti prvoga pa zadnjega, Jezuseka, toga pa li nikdar nej mogou zaoditi, gda njemi je dar prineso. Naj se je šče tak trūdo, ka bi ga v noči počako, vsigdar je prerano zaspo - vgojno so pa punčoki puni bili!

Tūdi njegovoj deci se tou na srečo šče itak dogaja.

Milan Zrinski

**OBIŠČITE KOMPASOVI
BREZCARINSKI PRODAJALNI
(DUTY FREE SHOPA)
NA MEJNIH PREHODIH V HODOŠU
IN DOLGI VASI TER
KOMPASOV SHOP V KUZMI**

**BOGATA PONUDBA
V HODOŠU TUDI PRODAJA
ZA FORINTE
ODPRTO VSAK DAN
OD 8.00 DO 20.00 URE**

**VESELE PRAZNIKE
IN SREČNO NOVO LETO
BRALCEM PORABJA IN
SLOVENCEM NA MADŽARSKEM**

»Ges lagve volé ne poznam«

Poznate vi takšnoga človeka, šteri se furton smeje pa dobro volau ma? Dja poznam takšno žensko, štero sam ešče nigdar nej vidla, ka bi lagvo volau mejla. Naj bi vsakši takšni bijo, bi nikše navole nej bilau. Tau je **Masarina Marjanka** z Gorenjoga Senika, zdaj je pa doma v Slovenskoj vesi. Ona guči o tejn, kak je na bal ojdla, kakšne gvante so njej dopistili mama, ka leko nosi. Nej kratke tjikle, liki malo dukše, naj zatok vse pokrije. Marjanka je takša rafinatka bila, ka je nauvi gvant prva na bal gora vzela pa samo po tistim k meši ušla z njim. Tau je mama tü nej rada bila. Depa gda je človek mladi, vse vraga napravi. Tau pa, zakoj je ona »lepa tica«, na tau mi je tau prajla: gda so v držini mlajši mali bili, je ona tau njim prajla, ka njej tau morajo gučati. Od tistoga mau pa go že vsakši tak zove, ka lejpa tica. Ešče Vaugri tü, če rejsan ne vejo, ka tau znamanjuje. Pa je rejsan tak - lejpa si, lejpa tica!

»Meni je v Slovenskoj vesi dobro, rada sam tü doma,« pravi, gda go pitam kak se tü čuti. »Gda sam 19 lejt stara bila, sam se oženila pa smo te rame zidali. Pri štirinajsti lejtaj sam že delala v židanoj fabriki pa sam že služila. Doma pri starišaj smo doste mogli delati, več nas je bilau. Ka na pavarском leko dela, smo vse delali, grablali, kosili, prali, kújali pa smo ešče krmu nosili na glavej. Istina, kújati je bole moj brat kújo, dostokrat je prineso dobro mesau. Takšne pörkölte je kújo, ka vse. Mi, gda smo vanej zgotovili, samo za sto. Kak je tau dobro bilau.«

- V krčmau si rada ojdla?

»Dja, vejš, ešča kak! Ranč naprej ne nosi! Zazrankoma v tretjoj vöri smo domau prišli, za en malo pa delat trbelo titi. Včasik sam skurok nej mrla, ka sam tak betežna bila pa trüdna. Cejlo nauč sam plesala. Ka sam za mlada lejta langivala, mi nika nej žau. Zdaj več tak ne morem titi, ka me vse boli pa več nemam volau drlanckati. Najbole smo k Cifri ojdli. K Zavci sam nej smejla titi, ka je moj pojep od tistec valaun bijo pa bi gučali, ka ta tuj lejče. Gda sam ge mlada bila, te je nej dekla ojdla za pojebom, liki na

aupek. Če je stoj tak delo, je sramota bila. Nej kak zdaj, ka dekla lejčejo za pojbi.«

- Kak je te bilau, gda si ti v krčmau ojdla? Pojep je samo z edno deklov pleso ali vsakšo je gora zvau?

»A, nej je tak bilau kak zdaj. Vsakši je z vsakšo pleso. Gda so edno dekle nej plesat zvali, je takšen špot bijo pa sramota, ka vse. Na takšno dekle so tau

prajli, ka petružo odava. Tistoga ipa so ešče stare ženske tü v krčmau ojdle pa so gledale, ka koga zovejo plesat pa koga nej. Med seboj so si gučale: aj-aj, moj pojep, ka tau zove plesat, zakoj nej drugo. Ali pa: kak tau, ka tisto dekle nišče ne zove plesat. Vejš, stare babice so gledale, pile pa vöklajfale vse, ka so vidle.«

- Tvoja mati tebe tü naster-

gavala, ka s kom plešješ?

»Tü, tü. Nastergavala pa me je domau gnala. Vejš, ka sam ges dostokrat vujšla z daumi. Možej furton pravim, če mlajšom kaj povej, gda v krčmau dejo, naj tüma baude, ka sam ge tü takšna bila, ka sam vujšla. Ne boj se, gda sam vujšla, sam do-bila po glavej pa so mi mama poskübli vlase. Depa vidiš, zatok ešča itak mam vlase.«

- Ti si paulek cirkvi doma bila, te si mešo nej smejla vönjati?

»Pa vejš, tau je trbelo! Pa nauvi gvant nutra pokazati na bučo ali na vüzem. Samo tau je bila velka nevola, ka sam ges prva nauvi gvant v krčmau mejla pa te k meši. Vej je velka nevola bila s toga, mama je trno čemerna bila. Tak je bilau, ka kratko je nej slobaudno bilau gora vzeti. Vej sam ge vse naaupek delala. Stare ženske so tau prajle, ka tista dekla je nej dobra, štera kratko tjiklo nosi, tak vejš. Gda se je mami nej vidlo, ka sam nase djala, je pod kredenc licila mojo tjiklo. Včasik sam nej baugala, pa sam v tistom ušla v krčmau. Včasik sam pa djaukala pa sam mogla gora vzeti.«

- Zazrankoma, gda nej trbelo delat titi, so te njali, ka si leko spala?

»Mama mi je furton tau prajla, če si vnoči legen, vodnek tü moreš biti. Včasik sam fejš snena bila, depa mujs bilau baugati, ka so nas te drugič nej pistili v krčmau.«

- Od držine mi kaj povej. Zdaj sta že sama z možom doma, ka so mlajši nej doma.

»Buma, sama sva doma kak dva golauba. Mauž kesnaou-

mau pride z dele, malo delave pa je že večer, pa za en malo zranjek. Dekla naša, Beata je v Köszeg ojdla v gimnazijo, šest lejt je pa ojdla na univerzo v Veszprém, edno leto se je pa v Budimpešti v ednom velkom hoteli včila. Zdaj pa v Nagykanizsi dela pa se tam drži, tak ka je sama svoja gospa. Pojep je pa v Budimpešti, ešče se vči za strojnega inženirja (gépészmérnök). Gnesden mlajši dosta koštajo, če se tadale včijo. Čerka že slüži, depa na začetki zatok itak malo moreš pomagati, če samo edno šalico küpiš. Mož je z Gorenjoga Senika kak ges, fabriko odi delat, gde je nauk svejta židena fabrika bila.«

- Gde pa ti delaš?

»Dugo, 22 lejt, sam v židanoj fabriki delala v tri partiji. Tistoga ipa smo dobro plačo dobili, pejnaze smo furton meli, iže smo si leko zozidali. Fanj je bilau v fabriki delati, tak so te gučali, ka baukše plače mamo kak padarge. Tau je istina. Tistoga ipa je samo tak leko nutra prišo stoj v fabriko, če me je stoj pomago, ka je protekcijo emo. Ges sam tü tak nutra prišla. Najöprvim sam samo štiri vöre delala, ka sam ešče mlada bila, potistim pa že kak drugi. Doste mladine bilau, doste smo se hejcali, malo smo šli včasik pit pa langivat. Zdaj sam pa v špitali, v (Sanatorijumi), tam delam. Tam je trno dobro, samo je mala plača. Ges z lagvo volauv nigdar ne pridem delat pa z lagvo volauv nigdar nedem domau.«

Valerija Časar

Marjanka s čerko Beato, sinom Francekom, nečakom Dušanom pa malo nečakinjo Žuziko, gda so eške mali bili.

MURA Fashion Design
SINCE 1925
Proizvodnja oblačil, d. d.
Plesce 2 / 9000 Murska Sobota / Slovenija
tel.: 02 / 513 200 / fax: 02 / 532 15 13 / http://www.mura.si

SREČEN BOŽIČ IN
USPEŠNO NOVO LETO

FROHE WEIHNACHTEN UND EIN
ERFOLGREICHES NEUES JAHR

MERRY CHRISTMAS AND
A HAPPY NEW YEAR

Pismo iz Sobote

Od novovoga pa do novovoga leta

Ja, takša šega je na tom svejti, ka se v preminoučom leti radi spoumnimo, ka vse se je v njem zgodilo. Kak se tomi bole včeno povej, naredimo rezimé.

Prejdnji v rosagi majo takšo ekstersko šega, ka vse tisto voo vadijo, ka je bilou dobroga, od lagvoga pa edne rejči ne povejo. Tak do zdaj pri nas začali trampitalivati, kak je preminouče leto bilou najboubše do toga mau. Takšo pa je bilou ranč zavolo tej naši prejdnji, brezi steri bi tou leto bilou trno lagvo. Če mo njim vörvali ali nej, tou nji ne briga. Nji briga samo tou, ka uni sami sebi vörvlejo pa či glj nejje ranč tak, kak pripovejdajo o svojom velkom deli.

Najdejo se vsigdar takši tó, ka vcejlak nači gučijo. Takši vsigdar pripovejdajo, kak je tou preminouče leto bilou najbolje lagvo do toga mau. Vej se pa vej, zakoj! Tou pa zato, ka so tej naši prejdnji nika nej vrejdnji! Če bi mi bili tou leto vaši prejdnji, do trampitalivali, te bi tou leto rejsan bilou najboubše do toga mau.

Lidge pa mo v takši in ovakši gučaj poglednoli v bukse in si nemo mogli v glavej vöskopati tistoga cajta, gda je rejsan trno dobro bilou. Dapa, püstimo zdaj te reči, gde ma politika tó prste zmejs malo kre kraja. Bole naj vam taraztumačim, kak smo pri nas doma naprajli rezimé preminoučoga leta.

Gvušno se vej že naprej, ka je tou delo od moje tašče Regina, trno čedne ženske. Una najbolje vej, kak trbej tou narediti. Tak smo po obedu v nedelo ostanoli ške cejli zadvečerak za stolom in delali tej rezime.

- *Kak prvo, ka de rejsan vse kak mora biti, vzememo eden paper, kama mo gori pisali, ka je bilou dobro. Na drugoga spišemo, ka je bilou lagvoga, je zapovejdala.* Ge sam doubu tistoga lagvoga, moja žena pa dober pa-

per. Mlajšiva sta vlekla na vuje, moja tašča Regina, trno čedna ženska, pa je gučala.

- *Dobro v preminoučom leti je bilou tou, ka smo se trno dobro razmeli. Pomeni, ka trbej na dober paper napisati eden plus. Tou pa je bilou zato, ka ste name, kak najstarejšo, trno bougali in me poslušali. Eške eden plus na dober falat papera. Tada le moram prajti, ka smo prišparali precu pejnez, tou pa zato, ka sam ge mejla skrb za pejneze, ka zaznamüvle ške eden plus na dober paper, je zapovejdala* moja tašča Regina, trno čedna ženska.

Tak je šlo tadale, dokejč je po trej vöraj nej zgotouvila. Eden je edne rejči nej mogo kcu prajti in na konci je bilou na dobrom paperi šestdesetpet plusov, na lagvom pa ednoga nej. Že smo si brodili, ka smo zdaj že zgotoučili, gda smo gor prišli, kak dobro smo opojdli v preminoučom leti. Dapa, nej! Vsiški je mogo vzeti ške eden paper.

- *Zdaj pa, ka te vedli, de vsikiš za sebe piso plusu pa minusu za preminouče leto. Ge sam, kak ste že vidli, dobro ravnala s cejlo držino. Tak si leko napišem eden velki plus, je niške nej mogo nika prouti prajti. Ge si brodim, ka od mene nej trbej dosta broditil dapa vi, mlajši, bi si leko kaj od sebe zbrodili, ka ste bili od novovoga pa do novovoga leta. Če bi nej mejla takšo skrb za vsikšoga od vas, ne vem, kak bi opodli. Zato si leko za vsikšoga od vas napišem eške štiri plusu.*

In gda je zgotouvila s seuv, je mejla eno petdeset plusov na svojom paperi pa ni enga minusa. Te je bila ne redi naša dedlička.

- *Ge si mujs moram napisati eden plus zavolo toga, ka sam bila v souli trno vrla. Pa ške dva plusa zavolo toga, ka sam mami dvakrat pomagalna posoudo prati. Pa ške tri plusu, ka sam šla tri-*

krat v bauto. Oča pa si mora eden minus gora spisati, ka me nej bougo in mi je nej küpo nouvi bicikli, se je nej mogla staviti.

Tak si je namalala puno plusov in meni eno par minusov. Te je prišo na red naš pojbič.

- *Ge nemo nika dosta brodo pa tumačo. Vej se, ka ge leko dobim samo eden takši velki plus prejke cejloga papera in tak sam si ga že nariso tó, je pokazo paper, kama je tou že rejsan napravo. Oči pa trbej dati eden velki minus, zato ka ga nigdar nega doma, mi je tou brz nariso na moj paper.*

Zdaj pa te že bila na redi moja žena.

- *Ge si brodim, ka dobim eden plus za moža, ednoga za sina, ednoga za cerko in ednoga za mamo. Te ške leko kcu denem plus za küjanje, ške ednoga za pranje in ške ednoga za pucanje, je ške una skončala svoj tau.*

Tak sam te ge biu na redi, ge, steri je že emo eden minus. Ge, steri sam ške ranč nej lamp opro. Pa ške prle, kak sam je opro, se je zglasila moja tašča Regina, trno čedna ženska.

- *K tomi minusi si ške ednoga kcu namalaj za tvoje lagvo pisanje od mene v novinaj Porabje!*

- *Pa ške eden minus kcu pridede zavolo toga, ka se korišz meu, gda neškem spati, je kcu dau pojbič in po tom se je sipalo po meni, kak če bi se toča sipavala po mladoj karkari.*

Na konci je biu moj paper pun minusov.

Te je že biu cajt za večerjo in vsi so me čemerasto gledali, ka majo takšoga človeka v držini, steri nema nej ednoga plusa nej. Pomalek so šli spat. Gda je že vse v rami vcejlak tiuma gratalo, sam si vzeu nouvi paper. Nanga sam nariso eden velki +. Tou pa zato, ka sam se tak dobro držo na te den, gda smo delali rezimé od novovoga pa do novovoga leta. MIKI

Tetice so mi pripovejdale...

Zima je. Etakšoga reda so ljudje - spoj pa starejši - doma, ponavadi goščice lupajo, domanjo delo opravljajo. Za takše ljudi, steri kaj od nji škemo, je te čas najboubši. Če se nut sprosimo, vidimo, ka si cajt vzememo za nas, se ne paškijo pa se radi pogučavajo. Tak sam zamerkala te tri zgodbice tó.

Biciklin

„Inda svejta, gda je ešče tuj ljudje po marofaj, po žetvi, po repi ojdli. Tam so si služili krü na zimau. Iz edne naše vesi so se repaške v nedelo nazaj spakirali na repo. Male pake je vsakši emo pa hajde, peški na varaški pajnauf. Tistoga

reda je autobusa eške nej bilou pa biciklin se je tó nej pri vsakšoj iži najšo. Edna dekla je pa itak doma dobila biciklin pa te do so si vsi svoje pake gor obesili na biciklin pa dejo v Varaš na cug. Paut je duga bila, cajt je leto pa so tak čütile dekle, ka ne zaodijo cuga. Zatok je pa te ta edna, stera biciklin mejla, vönajšla, ka prej malo na bicikli sedejo pa do se pelale. Tau bi pa tak bilou, ka edna sede na štango, ta druga redno na sic pa gda ta že na biciklini, ta tretja ozajek na zadnji sic gor skauči. No, tak je bilou. Dvej se že pelata, ta tretja za njimi pa skauči ozajek gor. V tistoj minuti je biciklinsko zadnjo kolou vküp sedlo kak colštök, pa konec. Dekla ga probajo popravliti, kolou vöravnati, depa nika se njim tau ne pršika. Ka do zdaj? No, včasino so vönajše.

Pake si vsakša vzeme, ta, stera je pa biciklin mejla, etak pravi: »Če ti neš neso name, mo ge tebe,« pa s tejm biciklin na pleča deje. Letele so do Varaša. Cug so nej zamidile, liki strašno so se vözmantrale.

Poštenost

Tetica, upokojenka, članica našoga slovenskoga upokojskoga društva, mi etak

pripovejdala:

„Vejš, tau nej istina, ka se je z menov zgodilo. Pa če bi se mi samo gnauk zgodilo, vrag si z njim. Človek je človek pa nepravi hibe. Depa dvakrat se mi je zgodilo. Če bi se nej z ednov poštenov mladov ženskov srečala, te bi na gnes najmenje 50 gezer zgubička mejla.

V Varaša sam ojdla pa sam malo nut poglednila v tisto bauto, gde ponošeni gvant odavajo. Tau bauto Mešič-Šulič Agi vodi. Ge njau poznam, liki ona name nej. Nika sam poküpila, pa gda mi je trbelo plačati kauli 2.500 forintov, sam ji doj preštejla pet falatov pet gezerk. Ta ženska je najoprvin samo gledala, te je pa roke zdignila pa ji je k svoji prsi nesla pa pravla, ka je tau dosta. Ona od toga samo eden bankovec vzema pa od tistoga tó eške nazaj da. Pa ge sam eške itak nej razmejla, ka sam mesto petstaurfintni papirov pet falatov petgezerk dala. Tistoga reda so nut prišli tej nauvi pejnazge. Pa te počasi so mi vlastje gor stanili pa sam mabiti ranč redno nej zavalila tauj ženski za njeno poštenost.

Pa tau je eške nej vse. Ne vejm kak, depa tak za pau leta me je paut pa v tau bauto pelala. Dobro znam, niške mi nede vörvo, depa znavuč sam tak zopojdla, kakoli ka je moja čij tó z menov bila, samo ona je nej pazila mojo plačilo. Pa ta mlada trgauvka, poštena Slovenka, je pa nazaj dala meni vsakši filer. Zdaj ka se svetki preblizavajo, gda ljudje vsi nika lejpoga čakajo, gda se eške itak vüpmo, ka so ljudje dobri, ka geste med nami lüben, zdaj je ta moja zgodbica spoj aktualna. Lepau zavalim Agini njeno poštenost in ji želim, da bi v svojom življenji vsigdar srečna bila. Vrejdnja je, dobro srcé ma.

I. Barber

Rdeča svinja

Dostokrat sam že piso, ka se v Andovci vsigdar nika zgodi pa tau je rejsan tak. V Porabji smo že meli zelenoga konja, dapa rdečo svinjau še nej. Neškem tak djizdavi biti, dapa v Andovci so zdaj nej davnek zarezali eno rdečo. Ne vejm, če se je čüda zgaudila ali Torgyan je kakšne nauve svinjé vónajšo. dapa svinja je rdeča bila tau grüšno, zato ka sam go dja s svojimi očami vido. Ali dje še ena varianta. Leko ka se je svinja zatok notra pofarbala, ka ona stejla kaulak po vesi ojditi kak Miklaus.

»Na, Laci, stani, vejpa že včas sin sveklau baude,« pravi Terika, žena Lacija pa se vtadjöva na postali.

»Dobro, pet minut mo še malo drejmo pa te stanem. Nej se trbej tak paštjiti, vejpa lüstvo samo na sedmo pride. Dočas de že krop tü vro,« pravi Laci ženej pa se pomalek dolavleče s poste. »Zedno svinjauv brž zgutauvimo, nej trbej tak skakati.« Gda se Laci gorazravna, najprvin k hladilniki staupi pa edno palinko gorapožane. »Na, telko aska sam emo, ka sam prvin gorastano kak žena. Zdaj edno palinko več leko spijem,« si misli Laci pa dvera potijoma zapre, nej ka bi žena čüla. Gda vö na dvera staupi, mrzli veter ma notra v obraz pofudne. »Jaj, kak je dobra bila ta palinka, kak če bi vrastvo bilau. Človeka malo gorasagreja,« si brodi pa požre še enga velkoga. Gda v kotau notranlauži pa nazaj notra v kunjo staupi, te že žena tü gorastanila. »Terka, vlej mi edno palinko, tak sam še nej pijo, skur sam nej zmrzno vanej,« pravi Laci.

»Misliš, ka sam dja tak naura, ka sam nej čüla, ka si že edno dolavugno. Drgauc skrb mej, naj ti glaž ne klonecne vcuj k kupici pa te mo dala valati, ka si še nej pijo.«

»Ne brblej tøj telko meni, liki vlej mi edno, ka nejmam časa.«

Gda Laci oddrügim djau na kotau, lüstvo že tü vküppišlo. Tupin Joška, Bedi Joška, sin, brat pa dva Vogrina že samo na tau čakajo, gda leko svinjau vöpotegnejo iz

glejva.

»Povej Vogrini, naj ti pomaga kupanjo pa šragle vö iz štjednja prinesiti, dočas dja

tejm drügim nataučim palinko,« pravi Laci sinej.

Gda Laci vönese glaž na dvera, Terka za njim skriči: »Telko se šetaš s tistim palinstjim glažom, kak če bi cejmješter bijo, brezü njega edan stupaj ne vejš naprajti?«

»Vejš ka, Terka, ti samo nalagam v špajeti, nej ka bi jetra samo pudne kreda bile.«

»Oča, gde so šragle?« pita sin.

»Pravo sam, ka v štjednji, glüpi si?« se čemeri oča.

»Tü niše šragle nejgajo,« pravi sin. Med tejm Joži Joškana pravi pa na njivo kaže:

»Gledaj, tam na konci njive! Kak če bi djaleni stali tam!«

»Rejsan tak vögleda,« pravi Bedi.

»Nekak je vkradno kupanjo pa šragle. Večer je še vse tü bilau, zdaj pa nika nega,« kriči Laci.

»Oča, poglenti svinjau, leko ka so tisto tü vkradnili!« pravi sin.

Dvera brž odprejo pa notra na dvera gledajo. »Baudji vala, nej so go vkradnili!« pravi Terka.

»Idi pa telefoniraj Kovači-

se je pa z njauv zgodilo?«

Gda je svinja vö na dvor prišla, te so že drügi tü vidli, ka je vse rdeča. Tupin Joška jo po hrbti potegne z rokav pa pravi: »Drek je tau, nej krv! Z nišo farbov so go dolapofarbali.«

»Že sam se zbojo, ka betežna gratala,« pravi Laci.

»Zdaj go te že rejsan zgrabimo pa zarezjimo!«

»Jaj tašo sam pa še nikdar nej vidla,« se smeje Terka.

»Ne smej se, ne vidiš, kak so vözdelali z nami. Šragle so odnesli, svinjau so pa dola-

pravi Joži.

»Naj bi Peröjn vdaro v tistoga, steroma je taša norija na pamet prišla. Moški, držte kupice, ka vam vļajem palinko,« pravi Terka. Kak natače gnauk samo pita Lacina: »Ti, Laci, žir (mast) zato nede rdeči?!«

»Terka, ne čemeri me, idi bola v tjöjnjo pa tjöjaj!«

Gda sta sin pa eden Vogrin prejk v Števanovce v bauto po pir sla, vsakši je spitavo: »Ka ste delali? Farbali ste ali zaka ste tak rdeči?«

Dapa oniva sta nikanej vö-

pofarbali, tebi se pa tau na teltja vidi,« se čemeri Laci.

Vauže svinnej notra v frk dejajo pa go začnejo vlejčti. Dosta ji je bilau, dapa nej so ladali z njauv. Sinej je klejšče dolabrnsila, ka se je tak neso s klejšči vred kak eden lanfor. Pau vöre so se metavali, dočas so go goraubrnau.

»Tau so večer gvüšno fejest postrašili, ka je tak naura bila,« pravi Joška. »Idi, Terka, pa nesi palinko! Zdaj že leko pijemo.«

»Poglente, kak smo rdeči gratali, ranč kak svinja,«

ovadila. Doma so jima tau prajli, sto koli de kaj spitavo, nika naj ne ovadita. Zaman sta tiuma bila kak müši, drügi den, v nedelo pred mešov, je vsakši od tauga gučo, ka se v Andovci rdeče svinje plodijo.

Od tejsa mau, če stoj v krajini svinjau zabada, cejlo nauč straža pri njej, nej ka bi njigva tøj rdeča gratala.

(Naša dva kejsa sta samo za ilustracijo. Ta svinja je nej bila pofarbana.)

K. Holec

OTROŠKI

Pripovedjst iz Črnoga lauga

Po tistom, gda sta čalejr Vodislav in čaralica Zarivana gratala kral in kralica med čaralicami in čalejri, je gratalo vse vcejlak vredí. V črnóm lougi so sedem dni rasli takši grbanji kak mali prasci. Nej je bilou grbanja, ka bi vago menje od deset kil. In zdaj, ka je čararija stoupila na svoje mesto, sta kral pa kralica vóstalala delo.

- *Tak de tou vóvidlo, je začala vótalati delo Zarivana. Ti, Poprojca, ka si najstarejši čaralica, boš včila na naše meštri-je mlade čalejre.*

- *Tak de rejsan najboukše. Tou pa zato, ka najstarejši čalejr Botonek prej vzeme mlade čaralice, je kcuju dau svoje ške čalejrski kral Vodislav.*

Po tistom so se brž vsi vkúper spremenili, vó so se obrnoli v črne vrane in odleteli na prazno zimsko njivo. Tam so te veselo lejtali. Vcejlak so se vkúper zmejšale moške pa ženske vrane in nikše svaje je več nej bilou med njimi. Vodislav in Zarivana sta se veselo poglednola z vranečimi očami. Ja, trno sta bila veseliva, ka je tak, kak mora biti. Gda so se tak vónalejtali, so malo počivali.

- *Na, ka pa je čararija? Kaj naredimo ali nej? se je zglasila čaralica Zobata.*

- *Ka bi ti škela delati? se stroušila s peroutami Zarivana.*

- *Ge bi šla postrašívat škrtlivoga bautoša, tistoga, ka tak rad lidi nori.*

Vsi so bili za tou. Vrane so se zdignole na nebo in začale lejtati nad bauto, edne pa so se vsele na strejo. K čaralici Zobati je kcuju stoupo čalejr Koulivrat in oba vkúper sta gratala tenkiva kak luft. Sploj se njiva je več nej vidlo. Dapa vrane so jiva vidle. Samo une in niške drugi nej. Najprej sta prišla do krúja. Biu je že tri dni star, dapa bautoš ga je odavo, kak če bi biu noví. Zobata je fudnola nanga, Koulivrat pa plúno, tak ka je grato vcejlak zeleno plesnivi. Škrtlavi bautoš ga ja začo pucati. S coto je briso kolače staroga krúja, dapa nika je nej doj spravo. Gda se je najbole mantrau s krújom je

Zobata začala delati lúknje v žakle z melo. Iz vsakšoga se je začala sipavati mela. Bautoš je lejo in loviu melo z rokami, dapa zaman. Tou pa zato, ka je Koulivrat gnako naredo s cukrom.

Vrane na nebi in na streji so se po vraneče smejele. Tak so bile glasne, ka so lidge obračali glavé in je čúdnó gledali.

- *Na, ka pa je te zdaj tou? Vranam se je vcejlak zmejšalo. Leko, ka de pomalek pun mejsec, so se zgučavali.*

Nut v bauti pa je ne vola za bautoša ške nej skončala. Že je biu cejli bejli in pocukrani. Zdaj je že lejo med stalažami in loviu ške vse drugo, ka se je razsipavalo pa kapalo nakli. Vrane pa so se ške bole smejele. In te je grato velki veter. Tou sta bila Zobata in Koulivrat. Tak sta fudnola, ka se je oprla trikrat zaklenjena kasa. Pejnezi so začali lejtati po lufti, kak če bi živi bili. Bautoša se je zdaj vcejlak začalo mejšati.

- *Moji pejnezi, moji pejnezi! je kričó in skako za njimi. Dapa kak je že skur kakšo gezerko držo v rokaj, se je ta zdignola više. Tak je skako za njimi, in je nej mogo zgrabiti nej enoga nej.*

Nagnouk so se dveri oprle in vsi pejnezi so odleteli tavó. Vrane so je začale poberati s klúnami in se zdigavati visko gor na nebo.

- *Prokleti vtiči, dajte mi nazaj moje pejneze! Ste čúli, tou so moji pejnezi! se je koríu za vranami, stere so že letele ta daleč za brejg. Za njimi sta letela ške Zobata in Koulivrat. Zdaj sta več nej bila luft, liki vran pa vrana.*

- *Tou sva dobro naprajla, ka? je Zobatoj načmigno Koulivrat.*

- *Trno flajšno je bilou! se njemi je nasmejala Zobata.*

In če bi jiva vidli, bi mogouče leko prajli, ka sta se eden drugomu povidla. Leko, ka de tou kakša redna lúbezen.

Tadapa pa v novoum Porabji.

Milivoj Roš

Taška

Že več kak eden mejsec odi deca v šaulo. Mali Jenó je letos staupe v šesti klas. Sploj dobro pamet ma, on je v klasi prvi, depa ovak je tú čeden mali pojep. Doma se nigdar ne vči, za tau nejma cajta. Gda domau pride, mora materi pomagati, on je moški pri rami zatok, ka ma oča vsakšo leto od marca do novembra na repo dé. Držina je velka, 5 mlajšov, stari stariške, mati pa oča.

Mati dobro vej, ka te mali dobro glavau ma, depa samo bridko zdihavla, gda misli na tau, ka nedo meli priliko ga vónavčiti.

Geseni ma je mati lejpo nauvo turbo zašla z domanjoga platna. Nut go je pofarbala na kmično sivo pa ma je tak naprajla, ka go leko za ruksauk tú nosi. Vidla je, ka se sploj veseli nauvoj turbí pa go poštuje. Samo za toga volo je bio žalosten, ka je turba samo eden tau mejla. Če je kakšo gesti neso iz daumi, se ma je buma zgodilo, ka je knjige ali irke vkúpnamazo v njej. Etakšoga reda je sploj čemerer bio. Eške edno velko radost je zadobio v tauj šauskoj leti. Mati ma je nauvi pernjek kúpila. Emo je za klabajse, za pero, za radirko posabe meste. Takšo veselje je eške nej emo. Tak je noso, poštuvo te pernjek, ka je tau že malo dosta bilou. Caunati so se ma začnili, ka prej gvúšno s pernjekom spi pa ka je vendrik ranč nej njegvi. On je pa tau nika nej maro.

Pondejlek je. Dece je malo v šauli. Etakšoga reda je doma dosta dela, stariške nistarne ne pistijo v šaulo. Skurok je tak bilau, ka Jenó tú nede mogo v šaulo, doma je mati eške nikšo sejanje mejla pa bi poganjati trbelo. Stari oča so vidli, ka je Jenó žalosten pa so prajli, ka do oni plúg držali, kakoli ka ji noga boli. Naj samo mali de v šaulo.

Tau je Jenóni velko veselje bilau. Rad je odo v šaulo. Gda si je vseo, so se dvera oprla. Ranč je nej ta gledó, mislo je, ka je školnik staupe v učilnicó. Tak je bilau, samo ka je

školnik nej sam bio. Z njim je prišo eden gospaud tú. Školnik ga je včasín nut pokazo, ka je tau prej gospaud inšpektor pa de gnes kontrolejro, kelko znajo šaularge. Videti je bilau, ka je školnik sploj nemiren, vej pa pau dece nej bilau. Med tejmí, steri so túj, je tú malo takši, steri kaj majcko znajo. Jenó je vido, ka školnik oči na njega oberne, kak če bi ma pravo: »Jenó, zdaj me vópomori!«

V tauj minutí je Jenóna nika drugo zgrabilo. Inšpektor je na sto djau edno lederno taško, lejpa, črna je bila pa je takše lejpe remena pa ključavnico mejla, ka je Jenóna sapa stanila. Pa si je te mislo na svoj ruksauk, ka je že vse zirovan pa vkúper spackani. Inšpektor je gor opro tau taško. Jenó je vido, ka ta taška tri tala ma. Tak ka vsefale leko tam lepau nut skladeš. Če s takšov taškov po pauti deš... Jezuš! Vse ma je vraučer gratalo. Nej, nej. Nej je smo misliti na tau, ka de gdasvejta on takšo taško emo. Pa če bi go leko emo! Sveti Baug! On bi bio najbolje srečen na svejti.

Tisti den je tú odišo, depa on je tisto taško nej mogo pozabiti. Gda je zazrankoma svoj mali ruksauk naprej vzeo, je senjo, ka de on eden den s takšov taškov v šaulo, kak go je emo inšpektor. Pa te do vsi samo njega gledali.

Oktober je minau, november je prišo, Jenó je vsakši den bola čako, naj oča domau pride. Nej je vúpo misliti na kaj takšega, ka bi ga takšo prosó, depa tak naskrivoma po večeraj pod kocov je senjo, ka njema oča taško prinese. Pa je prišo den, gda je oča prišo domau. On je ranč takši ruskauk emo iz platna kak

Jenó, samo ka je očin velki bio pa bola ponošen, depa puni.

Vsi mlajši so menksi bili kak Jenó, etak se je pa oča najoprvin z njimi spravlo. Vsašoma je nikši mali dar prineso, največkrat kaj za gesti ali pa za ranti. On se je nej tisko, depa ranč me je niške nika nej pravo. K tomi je on že vcuj navčeni bio. Stariške so vsigdar tak prajli, ka tej mali so prvi. Pa te oča pa mati mineta v ižo pa dugo ne prideta naprej.

On je odišo tavó, opravlo je svojo delo. Mati ga je na večerjo vzevala. Gda je držina vkúper bila, je oča etak pravo: »Doma sam. Deca baugajte, včíte se.« Pa te še nika prkapo. Kak na stolici sedi, za njem je stejna. Tam nika ma skrito. Vsi vidijo, ka je tau edna velka, lejpa lederna taška. Oča go da Jenóni pa etak pravi: »Mati mi je pravla, ka se lepau včís pa nejmaš pošteno taško. Tau je tvoje!«

Jenó je najoprvin taško vižgalivo. Nej, nej. Nej je takša lejpa svezjka bila kak inšpektor. Bila je iz svinske kauze, nej svekla, depa, mejla je vsefale remene pa ključavnico pa male klúče tú vcuj. Dišala je ali vonjala, tau bi sam nej znau. Depa lederna taška je bila. Sveti baug! Če mo zranja s tauv taškov išo v šaulo! Pa go te začne opirati. Ta je ranč tak tri tala mejla. Jenó je že vido, kama ka de ja pa ka njegve knjige za irke več nigdar nedo zamazane. Od velke radosti je vse pozabo. Po nistarni minutaj pogledne na očo pa na mater. Vcuj leti k njima pa si premišlava, steromi naj najoprvin zavali. Pa je te tak napravó, ka je badva zgrabó pa se je on tú vcuj stisno.

Nika je nej mogo povedat od radosti. Mali obraz je potisno v materno krilo, skonze si je skrivo, mala šapka se me je pa tak pomaleg z glave na pod počujsnila.

I. Barber

KOTIČEK

MLAŠEČI

KAUT

Nika za smej

Nika za smej

Nika za smej

Razlika

Mali Pištak sploj rad gleda kakše pükše, pistole. Etognauk je doma bio pa je očo etak pito: »Oča, ka je razlika med ednov navadnov pükšov pa med ednov brzostrelkov (géppisztoly)?« Oča si zdaj malo premišljava pa etak pravi svojimi sinej: »Gle, Pištak! Tau je tak, ka povejmo, če jaz gučim, je tak kak navadna pükša, če pa guči tvoja mati, je tak kak brzostrelka.«

Čistauča mora biti

Bela je dokončo osem klasov pa je začno ojditi geseni v Krmedin v šaulo. Mati njega sploj na skrbi ma, napona ma pakiva na paut gesti, piti, naj njeni sinek nede lačen pa žeden. Etognauk je mali Bela domau prišo iz šaula, mati ga začne spitatavati: »Vü-pam se, ka si pomarančno lüpinje nej na cugi po podi ta zliučo!«

Mali Bela pa: »Ka pa misliš, mati. Ranč si me ti včila, ka čistauča mora biti. Pomarančno lüpinje sam not sklačo v žepko ednomi možaki, steri je na cugi pri meni sejdo.«

Nej je bila tihinska

Mici se večkrat čemerj, ka njeni mauž Rudi večkrat kesnau domau odi. Mici je eden den popodne v Varaš ušla pa je prvi bus zamidila, te si je pa malo v Lipi doj sedla na edno kavo. Ze tak pet minutov tam sedi, gda v ednom kauti zagledne

moža Rudina, ka z ednov tihinskov ženskov tam sedi pa si lepau pripovejdeta. Mička je spila kafej pa kak vijer se je spucala, tak ka sta tejva tau ranč nej vpamet vzela. Gda se je naš Rudi domau pritepo, ga je včasim naprej vzela pa ma etak pravla: »Leko te je sram! V Lipi sam te vidla z edno tihinsko ženskov.«

Rudi pa etak: »S kakšo tihinsko? Vej go pa poznam že tri lejta.«

Človek more naprej misliti

Etognauk sta se dva padaša, Laci pa Miška, srečala. Laci etak pravi Miškani: »Ka ti je pa, ka si nikši čemerasti pa tak gđau gledaš?« Miška pa: »Vejš, Laci, tau je tak, ka se moja žena Kristina k čeri pripravla v Budapešt. Če de vidla, ka sam veseli, eške se mi ma zgoditi, ka nikam nede ušla. Človek more naprej misliti.«

Čedna slüžbanica

Inda svejta je Lujza v Varaš k gospaudaj ušla slüžit. Eden den po obedj, gda je že vse bilau taopravljeno, gospa etak pita Lujzo: »Na stoli, gda smo obed obredli, sta ostala dva falajčka od torte, eden tvoj, ta drugi pa moj. Kama si ednoga djala?«

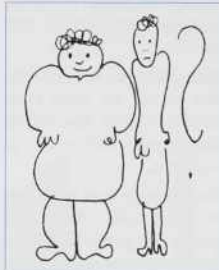
Lujza pa etak pravi: »Gospa, obadva falajčka sam nesla v küngo pa je vašoga maček požro.«

Samo tebi

Ödön pa Erzika sta etognauk v Lipi sejlda. Erzika se

kori z Ödönöm pa ma etak pravi: »Že si petnajsetkrat k pulti ušo po konjak. Ka pa mislijo od tebe lüdje?« Ödön pa zdaj etak pravi: »Nika se ne boj! Od mene nika ne mislijo. Furt tak pravim, ka konjak tebi nesem.«

Bila je pa go nega

Aranka je sploj tüčna pa tak misli, ka de k doktori, naj ji nikšo vrastvo da, ka bi malo doj pistila. Po nistarni kednov se te doktor sreča z Arankinim možaum pa ga pita: »Gospaud, kaj je valalo tisto vrastvo, ka sam vašoj ženi dau, ka bi malo doj dala višesnje kile?«

Of pa etak: »Valalo, valalo. Vejte, prva tri kedne je lepau doj pistila, zdaj že tri dni go pa ranč več nin nega.«

No, ja

Že edno leto je tomi, ka je Ani mauž mrau. Zdaj se je pa vzela po je ušla k majstri, steri bo možej kameni križ postavlo. Pravi majstri: »Tüj je čas, ka bi križ dala djasti možej. Majster, tak sam mislila, ka nika lepega dam gor napisati na križ. Ka vi mislite, ka naj bi tau bilau?« Majster pa zdaj etak pravi: »Glejte, ženska. Šegau majo dati gor napisati povejmo: »Počivajte vu miri!« ali »Srečamo se na drugom svejti!«

Zdaj Ana etak pravi majstri: »No, dobro. Te tau gor napišite na križ: »Počivaj vu miri tačas, ka se ne srečava na drugom svejti!«

Cajti letijo

Karči strašno rad novine šte. Na teljta, ka vsakši den več vör sedi nut v novine zakapani. Etognauk je tü novine što, je gor pogledno iz novin pa etak pito ženo: »Ilonka, prajla si kaj?« Ilonka pa: »Prajla sam, prajla. Samo ka je tau že včara bilau.«

Prava vertinja

Peter je etognauk doj posado svojo ženo pa ji etak pravlo: »Agica, müvadva gnes mava plejasto gostüvanje.« Agica ga samo gleda pa nikak ne razmej, ka njeni Peter zdaj guči. Plejasto gostüvanje? Čula je že za srebrno, zlato gostüvanje. Depa plejasto! Vej je pa takšno nišče nej čüjo eške. Zdaj Peter raztomaci Agici, ka zatok mata njiva gnes plejasto gostüvanje, ka je že 10 lejt, ka sta se oženila pa te deset lejt skauz konzerve gejta.

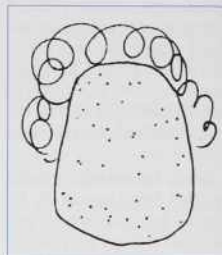
Ritem

Robert se je etognauk srečo s spoznano ženskov, stera v krmedinski špitalaj dela kak asistentka. Etak pravi tauj ženski: »Elza, etognauk sam priliko emo se srečati pa videti tistoga profesora, steri v Krmedini operira. Tak čujem, ka si ti pri njemi asistentka. Tau sam tü vido, ka tomi profesori tak trpečejo roke, ka je tau strašno. Kak pa takši človek leko operira?«

Elza etak pravi: »Gledaj, moj dober padaš, tau je tak, ka smo trno vküp navčeni. Mi, ki smo pri operaciji asistenti, mi v tistom ritmi trausi-

mo operacijski sto, kak našomi profesori roke trpečejo.«

Mreža

Rožiki je na starejše dni začnilo sploj dobro titi. Samo je tau navola, ka je že nej mlada, etak pa je njeni obraz tüj pa tam grbavi. Misli si, ka tau da z edno operacijo vöpopraviti. Je že v špitalaj, gde kaj takšo delajo. Pita profesora, kelko de njau tau koštalo.

Profesor etak pravi: »Tak 300 gezero forintov.«

Rožika pa zdaj etak: »Pa falejš bi nej leko tau rejšili?« »Leko, leko,« pravi profesor. »Nosite pred obrazom mrežo (háló)!«

Ne morem ešče, ne morem več

Gustek etognauk v Varaš v parki na ednoj stolici sedi pa strašno kavüli. Eden stari človek se ranč tam ta šeta pa ga pita: »Mali pojep! Zakoj pa tak namilo djaučeš?«

Mali zdaj pogledne staroga očo pa ma etak pravi: »Zatok kavülim, ka ge ešče ne morem tau delati z deklami ka tej vekši podje.«

Natau se stari človek k malomi Gusteki sede pa ma začnejo skonze tečti. Zdaj mali Gustek pita staroga očo: »Zatok pa tak strašno djaučete?«

Oča pa: »Zakoj, zakoj! Zatok, ka ge več tü ne morem z deklami tau delati, ka tej vekši podje.«

I. Barber

Ugodne obrestne mere za devizne vloge

Tudi porabski Slovenci lahko varčujete v vaši poslovalnici
NLB-Divizija Pomurje!

Obrestne mere so konkurenčne.
Varnost naložbe je zagotovljena.

Varčujete lahko v tolarjih in tuji valuti!

Podrobnejše informacije lahko dobite v vsaki od naših enot.

NLB - Divizija Pomurje boste lahko spoznali po tem znaku:

ljubljska banka

Nova Ljubljanska banka d.d., Ljubljana
Divizija Pomurje

Želimo Vam srečen Božič in uspešno leto 2002.

HIŠA BOGATE PONUDBE

*Dovolite, da se predstavimo in
vam ponudimo naše gostoljubje*

*Gotovo ste že slišali za Radensko
Zvezda Diana v Murski Soboti ali pa
nas morda že poznate in ste že kdaj
preživel kakšen dan pri nas.*

*Postorili smo to in ono z željo ugoditi našim gostom, zato menimo,
da se boste pri nas prijetno počutili, preživel pri nas prijetne,
vesele in nepozabne trenutke.*

*V naši hišni pivovarni varimo okusno temno in svetlo pivo.
Vabimo Vas v novo **PIVNICO Zvezda**, kjer boste v prijetnem ambientu
preživel lepe in vesele trenutke.*

*V prenovljeni slaščičarni hotela Diana boste posedeli, pokramljali
hkrati pa okušali izvrstne sladice, ki slovijo daleč po Pomurju.*

Pri nas, v Hotelu Diana, se srečujejo tudi poslovni partnerji.

*Na voljo so konferenčno-seminarski prostori. Poskrbeli bomo za
kakovostne poslovne usluge.*

*Naši kuharski mojstri poznajo vse
skrivnosti tradicionalne kuhinje in
modne trende v kulinariki. V
zadovoljstvo naših gostov
pripravljamo poslovna kosila,
večerje kakor tudi bankete.*

*Dovolite, da vam ponudimo
naše gostoljubje. **Zaupajte nam.***

Pomurske mlekarnе, d.d.
Industrijska ul. 10, 9000 Murska Sobotа

Na mednarodnem kmetijsko-živiljskem sejmu v Gornji
Radgoni smo na ocenjevanju mleka in mlečnih izdelkov edini
med slovenskimi mlekarnji prejeli laskav naslov:

ŠAMPION KAKOVOSTI 2001

za slovensko čajno maslo

in

VELIKO ZLATO MEDALJO

za polnomastno mleko v prahu.

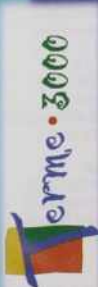
VELIKO ZLATO MEDALJO

za sir EMENTALEC in ZBRINC

**VESELE BOŽIČNE PRAZNIKE
IN SREČNO NOVO LETO 2002**

**PREŽIVITE NAJLEPŠE
DNI V LETU V ZDRAVLIŠČU
MORAVSKE TOPLICE**

Najlepši dar za božič

Vörniki pa vaščani na Dolenjom Seniki so dobili za letošnje svetke lepi dar, obnovljeno cerkev Blažene device Marije.

Seničko cerkev je 1816. leta dala zozidati grofica Batthyany, ka so se vörnicke taužili, ka morajo taprejk na Štajersko ojtj k meši. Cerkev so od tistoga mau večkrat obnovili, dapa dunk je streja že trno lagva bila. Stené so tó plesnive bile, zatok ka je vlaga gor po nji išla.

Dolenjesenič ka samouprava je zatok vküper s slovensko pa nemško samoupravo ustanovila

sklad (Alapítvány az Alsószölnöki Nagyboldogasszony Templom Felújításáért).

Gda je sedanji finančni minister **Mihály Varga** lani na milenijski den bijo gost vesi, so ma voditeli vesi tapovedali, kakšne plane majo s cerkvijo. Na njegvo posredovanje so te dobili 6 milijonov forintov od Ministrstva za finance. Te pejnaze so najprva prejposlali na Ministrstvo za nacionalno kulturno dediščino, oni pa na Dolenji Senik. Državni sekretar Ministrstva za pravosodje **Čaba Hende** je tó emo razumevanje za probleme na Seniki. Manjšinski intervencijski sklad/Kisebbségi Intervenció Keret jim je pomago z eno milijonkov. Računali so leko na lüstvo, na vörnike v domanj vesi tó. Oni so vküpdali več kak 500 gezero forintov. Pa na tiste Dolenjesenčare tó, steri živijo v Meriki, v Švici. (Antal Sukič iz Švice je sam dau 500 gezerk.) Kelko so mogle, so pomagale manjšinske organizacije tó. Zveza Slovencev na Madžarskem je dala 200 gezero forintov, Državna slovenska samouprava 100 gezero, slovenska pa nemška samouprava v vesi pa 50-50 gezero forintov. Domanji lidge so dosta pomagali z delom tó.

Obnova je koštala 8 milijonov 600 gezero forintov. Delo je opravo d.o.o. Tér és Forma iz Monoštra.

Obnovljeno cerkev je 9. decembra na nauvo blagoslovo sombotelski pušpek István Konkoly. Z njim vred sta mešuvala nekdanji župnik vesi Vilmos Harangozó pa zdajšnji gospaud Ferenc Merkli. Na sveto mešo je prišlo dosti domanjoga lüstva, vörnicke iz drugi vesic pa gostje, med njimi poslanca vogrskoga parlamenta Zsolt Németh pa István Bebes.

Kak smo od dolenjeseničke županje Elizabete Bartók zvedli, par dni pred blagoslovitvijo so dobili pismo iz kabineta ministrskega predsednika Viktora Orbána, da dajo na cerkev en milijon forintov. Iстина, ka so zdaj na cerkvi vözamenili strejo, stejne izolirali, cerkev pofarbali od zvüna pa od znautra, zatok tej pejnazom gvüšno dobro mesto najdejo. Dela je eške zavole.

MS.

Prireditve Slovenskega društva v Somboteli

Püconski kankan v Somboteli 29. novembra 2001.

Po predstavi lutkovne skupine so s pevskim zborom OŠ Gornji Senik zapeli pesem o škrtu (s sombotelskim škrtatom) tudi sombotelski otroci. Oba programa je podprl tudi Javni sklad za narodne in etnične manjšine na Madžarskem.

8. decembra je prišo Miklauž v Sombotel. Prve liki je prejkdau darila Slovenskoga društva in sombotelske pa Državne slovenske samouprave, je mlajše vöspitavo.

Porabje

ČASOPIS SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Izhaja vsak drugi četrtjek
Glavna in odgovorna urednica
Marijana Sukič

Naslov uredništva:
H-9970 Monošter,
Gárdonyi G. ul. 1,
p.p. 77,
tel.: 94/380-767
e-mail:
porabje@mail.datanet.hu
ISSN 1218-7062.

Tisk:
SOLIDARNOST D.D.
Arhitekta Novaka 4
9000 Murska Sobota
Slovenija

Časopis izhaja z denarno pomočjo Urada RS za Slovence v zamejstvu in po svetu ter Javnega sklada za narodne in etnične manjšine na Madžarskem.

Zveza Slovencev na Madžarskem organizira tečaj slovenskega jezika.

Prijavite se lahko vsi, ki govorite porabsko narečje.

1. Prijavite se lahko na Zvezi Slovencev v Monoštru ali po telefonu 94/380-208, 380-767.

2. Rok prijave: 10. januar 2002